

PRO BONO COVID-19

Questions & Answers

Klik op een van de onderstaande iconen om naar de categorie te gaan

1. Arbeidsrecht

2. Belastingen

3. Noodverordeningen, handhaving en vergunningen

4. Contracten en abonnementen

5. Hypotheken, krediet, huur, borgstelling en tegemoetkoming

6. Privacy

7. De Algemene Ledenvergadering van verenigingen

De gevolgen van het coronavirus (COVID-19) treffen vrijwel iedereen. De uitbraak van het virus en de daaropvolgende maatregelen brengen onrust en onzekerheid met zich mee. Bij onze cliënten zien wij een duidelijke vraag naar helder juridisch advies. Een speciaal opgezet **coronateam** adviseert hen daarom over de juridische consequenties van het virus.

We willen ook graag een verschil maken voor individuen, kleine ondernemingen en de maatschappij in het algemeen. Vanuit deze maatschappelijke verantwoordelijkheid stelt onze **pro bono-commissie** onze kennis en ook expertise beschikbaar voor organisaties en personen die niet beschikken over de middelen voor juridische bijstand.

Met deze Q&A maken wij daar een begin mee. Dit document geeft een eerste overzicht van de juridische consequenties van het coronavirus voor consumenten, zzp'ers, (kleine) ondernemingen, stichtingen en NGO's. Zo beantwoorden we vragen op het gebied van arbeidsrecht, belastingen, bestuursrecht, contractenrecht, hypotheken, huur en kredieten en privacy.

Met dank aan ingezonden vragen en aan de hand van recente ontwikkelingen wordt dit document regelmatig geüpdatet. Heeft u een vraag die nog niet is opgenomen in deze Q&A, stuur deze dan naar probonocorona@stibbe.com.

Arbeidsrecht

Noodmaatregelen 17 maart 2020 voor werkgevers

Werktijdverkorting wordt Noodfonds overbrugging werkgelegenheid (NOW): wat betekent dit?

Op 17 maart 2020 heeft de Nederlandse regering aangekondigd een nieuwe regeling in te richten: 'het Noodfonds overbrugging werkgelegenheid'. Dit Noodfonds komt in de plaats van de werktijdverkortingsregeling. Op 31 maart 2020 is deze nieuwe regeling gepubliceerd. Deze regeling voorziet in een tegemoetkoming in de loonkosten van werkgevers per 1 maart 2020. Deze subsidie geldt ook voor flexibele krachten, zowel in dienst van de werkgever als van het uitzendbureau. De duur is drie maanden, met de mogelijkheid van eenmalige verlenging met drie maanden. Tijdens deze periode soupeert de werknemer geen opgebouwde WW-rechten op. Inmiddels heeft de regering ook aangekondigd dat er een tweede steunpakket zal volgen: de NOW 2.0. Deze regeling zal binnenkort bekend worden gemaakt.

Wat zijn de criteria voor de NOW?

De criteria om in aanmerking te komen voor het Noodfonds zijn de volgende:

- De werkgever lijdt naar verwachting ten minste 20% omzetverlies over een aaneengesloten periode van drie maanden tussen 1 maart tot en met 31 juli 2020.
- De werkgever dient het loon van werknemers volledig door te betalen.

Anders dan in eerste instantie is aangekondigd wordt niet de voorwaarde gesteld dat geen ontslagaanvragen om bedrijfseconomische redenen worden ingediend. Er is voor gekozen een correctie toe te passen indien een werkgever na 17 maart 2020 een dergelijke ontslagaanvraag heeft ingediend. Die correctie houdt in dat 150% van het loon van een werknemer waarvoor ontslag is aangevraagd in mindering wordt gebracht op de loonsom op basis waarvan de subsidie wordt bepaald. Ontslagverzoeken die al zijn ingediend kunnen werkgevers binnen vijf dagen na inwerking-treding van de regeling intrekken.

Hoe hoog is de subsidie uit de NOW?

De hoogte van de subsidie is een percentage van de totale loonsom van de werkgever over de drie maanden periode van maart tot en met mei 2020. De subsidie wordt gerelateerd aan het percentage van de omzetzaling. Bij de verlening van de subsidie is dit de verwachte omzetzaling. Als uiteindelijk blijkt dat de daadwerkelijke omzetzaling minder was, zal de hoogte van de subsidie worden aangepast. Voor de bepaling van de omzet van werkgevers die deel uitmaken van een groep geldt dat het gehele concern in aanmerking wordt genomen en dat buitenlandse vennootschappen hier ook in worden betrokken als sprake is van loon in Nederland. Onder voorwaarden kunnen werkmaatschappijen die ten minste 20% omzetverlies lijden, maar behoren tot een concern dat niet aan die voorwaarde voldoet, toch aanspraak maken op een subsidie uit het Noodfonds. Het concern zal in dat geval afspraken met de belanghebbende vakbonden of personeelsvertegenwoordiging moeten maken over werkbehoud bij de werkmaatschappij. Daarnaast mag het concern over 2020 geen dividend en bonussen uitkeren en geen eigen aandelen kopen.

De maximale subsidie bedraagt 90% van de totale loonsom. Op deze maximale subsidie kan aanspraak worden gemaakt bij een omzetzaling van 100%. Is de omzetzaling lager, dan zal de subsidie evenredig lager worden vastgesteld:

- als 100% van de omzet wegvalt, bedraagt de subsidie 90% van de loonsom van een werkgever;
- als 50% van de omzet wegvalt, bedraagt de subsidie 45% van de loonsom van een werkgever;
- als 25% van de omzet wegvalt, bedraagt de subsidie 22,5% van de loonsom van de werkgever.

Voor het bepalen van de loonsom sluit de NOW aan bij het sociale verzekeringsloon van alle werknemers. Dit is een ruim begrip, dat niet is beperkt tot enkel het maandsalaris. Er wordt een toeslag van 30% op toegepast om extra werkgeverslasten te dekken, zoals pensioenpremie en vakantiebijslag. Daarnaast is de subsidie beperkt tot een bedrag van € 9.538 per werknemer. Het gedeelte van de maandelijkse beloning dat boven dit bedrag komt, telt niet mee. Topbeloningen worden dus slechts deels gecompenseerd. Het loon van de DGA telt niet mee voor het bepalen van de hoogte van de subsidie.

De verkregen subsidie wordt berekend met de volgende formule:

A x B x 3 x 1,3 x 0,9, waarbij:

- **A** = omzetsdaling; en
- **B** = loonsom

Wordt een voorschot toegekend en hoe hoog is dit voorschot?

Op het moment dat de werkgever in aanmerking komt voor subsidie, stelt het UWV de hoogte van de subsidie in eerste instantie vast op basis van de verwachte omzetsdaling zoals vermeld in de aanvraag en de loonsom over januari 2020. De werkgever ontvangt vervolgens gedurende de periode van drie maanden een voorschot van 80% van het voorlopige subsidiebedrag zoals verleend door het UWV. Het UWV betaalt het voorschot in drie termijnen en streeft ernaar de betaling van de eerste termijn te doen binnen twee tot vier weken na de beslissing op de aanvraag.

Waar moet de aanvraag worden ingediend?

De aanvraag kan worden ingediend bij het UWV loket. De aanvraagperiode loopt tot en met 31 mei 2020. De aanvraag kan worden ingediend via een formulier dat op www.uwv.nl beschikbaar is gesteld.

Wat kan ik doen als ik het niet eens ben met de beslissing op de aanvraag?

De beslissing op de aanvraag is een besluit van een bestuursorgaan waar bezwaar (en uiteindelijk beroep) tegen kan worden ingediend. Het bezwaar moet worden ingediend binnen zes weken nadat dit besluit is ontvangen.

Wanneer en hoe wordt de subsidie definitief vastgesteld?

Na de periode van drie maanden waarover het voorschot is ontvangen moet de werkgever binnen 24 weken de vaststelling van de subsidie aanvragen. Bij een subsidievaststelling wordt het definitieve bedrag bepaald. Het is mogelijk dat het aanvankelijke bedrag waarvoor subsidie is verleend lager wordt vastgesteld. Dit kan het geval zijn omdat de daadwerkelijke omzetsdaling minder is dan verwacht of omdat niet aan alle subsidieverplichtingen is voldaan. Het indienen van een ontslagaanvraag in de drie maanden periode leidt bijvoorbeeld tot een correctie op het subsidiebedrag. Het niet voldoen aan de subsidieverplichtingen kan er ook toe leiden dat het subsidiebedrag op nul wordt vastgesteld. Als na de vaststelling van het subsidiebedrag blijkt dat een te hoog bedrag is voorgeschoten, moet dit bedrag worden terugbetaald. Tegen het besluit tot vaststelling van het definitieve subsidiebedrag kan bezwaar (en uiteindelijk beroep) worden ingediend.

Worden mijn gegevens openbaar gemaakt?

In beginsel kan een subsidiebesluit, waarin de naam van uw bedrijf en het bedrag van de subsidie zijn opgenomen, op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) openbaar worden gemaakt. Normaal mag u eerst een zienswijze geven voordat dit openbaar wordt gemaakt. Door de nieuwe bepaling in de gewijzigde NOW stemt u bij het indienen van de aanvraag al in met openbaarmaking van de naam en het adres van uw bedrijf, het voorschot en de vastgestelde subsidie. Wanneer het UWV andere dan deze genoemde gegevens openbaar wil maken, zal u alsnog om een zienswijze worden gevraagd. U kunt zich verzetten tegen openbaarmaking van de gegevens door in bezwaar te gaan en een beroep te doen op een van de weigeringsgronden uit de Wob. Het kan echter zijn dat het UWV het belang van openbaarmaking groter acht en besluit uw gegevens toch openbaar te maken.

Ik heb een aanvraag ingediend vóór de wijziging van de NOW. Worden de gegevens ook automatisch openbaar?

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft bij de wijziging aangegeven dat de bepaling over instemming met openbaarmaking ook geldt voor aanvragen die eerder zijn gedaan. Het is echter de vraag of de minister dit achteraf kan regelen. U kunt bezwaar maken tegen openbaarmaking van die gegevens.

Overgang van WTV naar NOW; hoe gaat dit?

Ontheffingen die al zijn verleend op grond van de werktijdverkortingsregeling, blijven gelden. Werkgevers die al een beroep hebben gedaan op de werktijdverkortingsregeling, maar nog geen ontheffing hebben gekregen, hoeven zich niet opnieuw aan te melden. De oude aanvraag wordt meegenomen in het nieuwe systeem. Wel zal aanvullende informatie opgevraagd worden bij de indieners.

Wat zijn de andere maatregelen?

Sinds 1 januari betalen werkgevers, als gevolg van de Wet arbeidsmarkt in balans (Wab), een lage WW-premie voor vaste contracten en een hoge WW-premie voor flexibele contracten. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft aan het eind van 2019 laten weten dat werkgevers tot 1 april

2020 de tijd krijgen om bewijs te hebben van actieve instemming van de werknemer (bijvoorbeeld door ondertekening van een addendum of door bevestiging per e-mail). Deze "coulanceperiode" wordt verlengd tot 1 juli 2020.

De hogere WW-premie die moet worden betaald indien werknemers structureel 30% hebben overgewerkt wordt verder niet toegepast in 2020. Dit omdat het door de huidige coronacrisis in bepaalde sectoren tot onbedoelde effecten kan leiden (bv. de zorg, waar nu veel extra wordt gewerkt). Geen enkele werkgever hoeft dus over het jaar 2020 de WW-premie op grond van die situatie te herzien.

Noodmaatregelen 17 maart 2020 voor zzp'ers

Wat is de noodmaatregel voor zelfstandigen?

Het Noodfonds geldt niet voor zelfstandige ondernemers; zij kunnen in aanmerking komen voor een eenmalige bijstandsuitkering van max 3 maanden. Ondersteuning kan worden aangevraagd in de vorm van een aanvullende uitkering voor levensonderhoud en/of voor bedrijfskapitaal. De uitkering voor levensonderhoud vult het inkomen aan tot het sociaal minimum. Dit sociaal minimum bedraagt maximaal circa € 1.500 (voor samenwoners) of € 1.050 (voor alleenstaanden) netto per maand, afhankelijk van het inkomen en de samenstelling van het huishouden. De regeling wordt uitgevoerd door de gemeenten en het aanvragen van de aanvullende uitkering geschiedt via (de website van) de betreffende gemeente. Het gaat om de gemeente waar de zelfstandige woonachtig is, ook indien het bedrijf in een andere gemeente is ingeschreven.

Wat zijn de criteria voor de uitkering voor levensonderhoud voor zzp'ers?

De regeling is vormgegeven in het Besluit Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers van 17 april 2020. De regeling is gebaseerd op het besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz), zodat de voorwaarden deels overeenkomen met de voorwaarden voor het Bbz. Volgens het Besluit zullen zzp'ers aan de volgende voorwaarden moeten voldoen om aanspraak te kunnen maken op de regeling:

- de zzp'er is minimaal 18 jaar of ouder en heeft niet de AOW-leeftijd bereikt;
- de zzp'er is woonachtig in Nederland en het bedrijf van de zelfstandige is in Nederland, of elders in de EU, de EER of in Zwitserland gevestigd, of de hoofdzakelijke werkzaamheden vinden aldaar plaats;
- de zzp'er is voor de voorziening in het bestaan aangewezen op arbeid in eigen bedrijf of zelfstandig beroep;
- de zzp'er voldoet aan de wettelijke vereisten voor de uitoefening van het bedrijf of zelfstandig beroep;
- de zzp'er is al vóór 17 maart 2020 bedrijfsmatig actief geweest als zzp'er en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel;
- gedurende het kalenderjaar worden minstens 1225 uren besteed aan werkzaamheden binnen het bedrijf of zelfstandig beroep, hetgeen neerkomt op ongeveer 24 per week;
- de zzp'er heeft de volledige zeggenschap in het bedrijf of zelfstandig beroep en draagt de financiële risico's daarvan;
- de zzp'er verklaart schriftelijk dat diens bedrijf of zelfstandig beroep financieel is geraakt als gevolg van de crisis in verband met COVID-19 en dat hij voor de kalendermaanden waarover bijstand wordt aangevraagd, verwacht een in aanmerking te nemen inkomen te hebben dat lager is dan de bijstandsnorm.

Aan een aantal voorwaarden die wel gelden voor de Bbz, hoeft niet voldaan te worden:

- De levensvatbaarheidstoets wordt niet toegepast, teneinde een snelle behandeling van aanvragen te bevorderen. De zelfstandige hoeft dus niet aan te tonen dat zijn onderneming levensvatbaar is.
- Er is geen sprake van een vermogens- of partnertoets. Dat betekent dat het inkomen van de partner niet wordt meegenomen en dat ook huis, spaartegoeden of dure bedrijfsmiddelen, zoals een auto, buiten beschouwing blijven.
- De inkomensondersteuning wordt 'om niet' verstrekt; de zelfstandige hoeft deze dus niet later terug te betalen. Algemene bijstand op grond van het Bbz wordt verleend in de vorm van een renteloze geldlening, die kan worden omgezet in (de vorm van) een bedrag om niet.
- De kostendelersnorm wordt niet toegepast. Op grond van de kostendelersnorm dient bij bepaling van de hoogte van bijstandsuitkeringen normaliter rekening te worden gehouden met het aantal volwassen huisgenoten.

Thuiswerken, vakantie en overige vragen

Mag de werkgever werknemers verplichten thuis te werken?

De Nederlandse regering heeft op 12 maart 2020 verklaard dat een werkgever, afhankelijk van de specifieke omstandigheden van het geval, zijn werknemers de toegang tot de werkplek kan ontzeggen. In dat verband adviseert de Nederlandse regering werkgevers om werknemers voorlopig zoveel mogelijk thuis te laten werken. Gezien dit advies is verplicht thuiswerken een gerechtvaardigd verzoek van de werkgever.

Kan een werkgever werknemers verplichten vakantiedagen op te nemen?

Een werkgever kan werknemers verzoeken om vakantiedagen op te nemen. Werknemers kunnen dit echter weigeren. Een werknemer verplichten vakantiedagen op te nemen is in beginsel niet mogelijk. Wel is denkbaar dat werknemers in overleg vakantie opnemen.

Moet de werkgever loon doorbetalen van werknemers die niet de mogelijkheid hebben thuis te werken?

Gezien de zeer uitzonderlijke maatregelen die de Nederlandse regering nu heeft genomen en gezien het uitzonderlijke karakter van het coronavirus (COVID-19) achten wij het waarschijnlijk dat de werkgever werknemers die gedwongen thuis moeten blijven, terwijl ze niet thuis kunnen werken, voorlopig zal moeten betalen. De werkgever kan onder bepaalde omstandigheden een beroep doen op het Noodfonds overbrugging werkgelegenheid.

Mag een werkgever de startdatum van een toekomstig ingaande arbeidsovereenkomst verplaatsen naar een latere datum?

In beginsel mag de werkgever de voorwaarden waartegen de arbeidsovereenkomst is aangegaan niet eenzijdig wijzigen. Dit kan wel in onderling overleg, waarbij geldt dat de werkgever en de werknemer zich redelijk dienen op te stellen. Het belang dat de werknemer heeft bij instandhouding van de oorspronkelijke ingangsdatum zal daarbij een grote rol spelen. De werkgever kan wel de arbeidsovereenkomst in de proeftijd opzeggen als een proeftijdbeding is overeengekomen. Opzegging op grond van het proeftijdbeding is ook mogelijk als de werknemer nog niet is gestart met de werkzaamheden.

Belastingen

De bijzondere omstandigheden als gevolg van de coronacrisis hebben aanleiding gegeven voor tijdelijke versoepelingen van verschillende fiscale regelingen. Hieronder wordt ingegaan op een aantal regelingen die van belang kunnen zijn voor (i) alle ondernemers, inclusief zelfstandigen zonder personeel, respectievelijk (ii) werkgevers.

In deze Q&A wordt niet ingegaan op grensoverschrijdende aspecten. Mocht u een werkgever zijn en vragen hebben over werknemers die buiten Nederland wonen of werken, dan kunt u uw vraag sturen naar probonocorona@stibbe.com.

Ondernemers

Ik ben in financiële problemen gekomen als gevolg van de coronacrisis. Kan ik uitstel aanvragen voor het betalen van mijn belastingen?

Ja, als u door de coronacrisis in financiële problemen bent gekomen, komt u in aanmerking voor bijzonder uitstel van betaling voor al uw (naheffings)aanslagen inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen, Zorgverzekeringswet, vennootschapsbelasting, omzetbelasting, loonheffingen, assurantiebelasting, kansspelbelasting, verhuurderheffing, milieubelastingen (opslag duurzame energie, energiebelasting, kolenbelasting, afvalstoffenbelasting, belasting op leidingwater), accijnzen (bier, wijn, tussenproducten, overige alcoholhoudende producten, minerale oliën en tabaksproducten) en verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken. Let op, u moet wel tijdig aangifte blijven doen. Pas nadat u een (naheffings)aanslag hebt ontvangen, kunt u bijzonder uitstel van betaling aanvragen. Als er geen (naheffings)aanslag is opgelegd, kan de Belastingdienst uw verzoek niet in behandeling nemen.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat het bijzonder uitstel van betaling niet van toepassing is op de omzetbelasting, de accijnzen, de verbruiksbelasting op alcoholvrije dranken en de kolenbelasting voor zover deze belastingen worden geheven met toepassing van de douanewetgeving ter zake van de invoer. Voor die gevallen voorziet de douanewetgeving in een eigen regeling.

Wanneer en hoe vraag ik uitstel van betaling aan?

Voor alle aanslagen inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen, Zorgverzekeringswet, vennootschapsbelasting, loonheffingen en omzetbelasting vraagt u in één keer tegelijk uitstel van betaling aan. U hoeft niet te wachten tot u voor al deze vijf belastingen/heffingen een aanslag hebt ontvangen, één aanslag is voldoende. In het geval u niet voor al deze vijf genoemde aanslagen uitstel van betaling nodig heeft, dan kunt u de overige aanslagen wel betalen. Voor aanslagen van de overige belastingen geeft u in uw verzoek per belasting apart aan dat u uitstel van betaling wilt.

Indien u uitstel van betaling aanvraagt voor een vennootschap onder firma (v.o.f.) of een maatschap, dan geldt het uitstelverzoek enkel voor de aanslagen van de v.o.f. of maatschap. U dient een apart verzoek in te dienen voor bijzonder uitstel van betaling voor aanslagen inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen en Zorgverzekeringswet van de vennoten of maten. Ook voor de aanslagen van rechtspersonen die samen een v.o.f. drijven, moet een apart verzoek worden gedaan.

U kunt op twee manieren bijzonder uitstel van betaling aanvragen:

1. via de website van de Belastingdienst door middel van het online formulier '**Verzoek bijzonder uitstel van betaling voor 3 maanden**'; of, indien u uw verzoek niet online kunt indienen:
2. door een brief te sturen aan de Belastingdienst, waarbij u aangeeft dat u door de coronacrisis in betalingsproblemen bent gekomen. U kunt uw brief met motivering, waarbij u tevens aangeeft voor welke belastingen/heffingen u uitstel van betaling wil, sturen naar:

Belastingdienst
Postbus 100
6400 AC Heerlen

Vanaf het moment van uw verzoek mag u de betaling van de belastingaanslagen waarvoor u uitstel van betaling hebt aangevraagd drie maanden uitstellen. Dit geldt ook voor alle nieuwe aanslagen voor de belastingen waarvoor u uitstel hebt aangevraagd en die binnen deze termijn van drie maanden ontstaan.

Wordt in alle gevallen uitstel van betaling verleend voor een periode van drie maanden?

Nee, als de belangen van de Staat zich tegen (verder) uitstel verzetten, wordt er geen uitstel van betaling verleend, en kan verleend uitstel van betaling worden ingetrokken. Dit is onder meer het geval als de Belastingdienst vreest voor misbruik van de situatie waardoor verhaalsmogelijkheden in gevaar komen.

Kan ik ook uitstel van betaling krijgen voor langer dan drie maanden?

Ja, mocht u voor een periode langer dan drie maanden uitstel van betaling willen aanvragen, dan kan dit in uw eerste verzoek om uitstel of binnen drie maanden na uw eerste uitstelverzoek. U kunt uitstel aanvragen door een brief te sturen naar het hierboven genoemde adres (een online verzoek is vooralsnog niet mogelijk). De Staatsecretaris van Financiën keurt een verzoek om uitstel van betaling voor een periode langer dan drie maanden goed, indien aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. De bestaande betalingsproblemen maken langer uitstel noodzakelijk;
2. Deze betalingsproblemen zijn hoofdzakelijk door de coronacrisis ontstaan;
3. Er is voor de belastingschuld waarvoor het uitstel wordt gevraagd voldaan aan de aangifteplicht;
4. Het gevraagde uitstel heeft betrekking op een of meer van de in het antwoord op de eerste vraag genoemde belastingen; en
5. Indien uw totale openstaande belastingschuld:
 - a) lager is dan € 20.000,-, dan dient u in uw verzoek de omstandigheden en gevolgen aan te geven waardoor uw onderneming door de coronacrisis is getroffen. Dit kunnen bijvoorbeeld cijfers zijn waaruit blijkt dat uw omzet is gedaald ten opzichte van de afgelopen maanden, of dat uw opdrachten en boekingen zijn verminderd ten opzichte van de afgelopen maanden.
 - b) hoger is dan € 20.000,-, dient u extra informatie te verstrekken waaruit blijkt dat u betalingsproblemen hebt die zijn veroorzaakt door de coronacrisis. U dient hiervoor een verklaring van een derde-deskundige te overleggen aan de Belastingdienst. Een derde-deskundige is bijvoorbeeld een externe financier, een branche-organisatie, uw belastingadviseur of uw accountant. Dit mag echter niet iemand zijn uit uw eigen onderneming. In de verklaring dient de derde-deskundige te verklaren dat het aannemelijk is dat de financiële problemen hoofdzakelijk door de coronacrisis zijn ontstaan. Een verklaring van een derde-deskundige moet in ieder geval de volgen de elementen bevatten:
 - Een verklaring dat aannemelijk is dat sprake is van werkelijke betalingsproblemen op het moment van het verzoek om uitstel van betaling of naar verwachting op korte termijn daarna. Bij 'korte termijn' valt te denken aan de periode waarin de actuele beperkingen van het kabinet ten aanzien van de betreffende ondernemer gelden, zoals de sluiting van de horeca, sport-accommodaties en kinderopvang tot en met 28 april 2020 en het verbod op evenementen tot 1 juni 2020.
 - Een verklaring dat aannemelijk is dat deze betalingsproblemen hoofdzakelijk door de coronacrisis zijn ontstaan.
 - Een liquiditeitsprognose die volgens de derde-deskundige plausibel is. Deze prognose is opgesteld aan de hand van de feiten en omstandigheden die op het moment van het indienen van het verzoek om uitstel van betaling bekend zijn.

In de toelichting bij de verklaring dient de derde-deskundige aan te geven welke documenten of gegevens door de ondernemer zijn verstrekt. Zo nodig dient hij dit nader toe te lichten. Het is niet vereist dat de derde-deskundige een zogenoemde 'assuranceverklaring' geeft waarin is opgenomen dat de ondernemer voldoet aan de voorwaarden.

U mag de betaling van de belastingaanslagen waarvoor u voor langer dan drie maanden uitstel heeft aangevraagd in ieder geval uitstellen totdat de Belastingdienst op uw verzoek heeft beslist. Ook voor nieuwe tussentijdse belastingaanslagen geldt de termijn waarvoor de Belastingdienst de invordering zal stilleggen. U hoeft dus niet voor elke belastingaanslag apart uitstel te vragen.

Wordt in alle gevallen uitstel van betaling verleend voor een periode langer dan drie maanden?

Nee, er wordt geen uitstel van betaling verleend, en verleend uitstel van betaling kan worden ingetrokken, als de belangen van de Staat zich tegen (verder) uitstel verzetten.

Wanneer kan de Belastingdienst het uitstel van betaling voor langer dan drie maanden tussentijds intrekken? En kan de Belastingdienst tussentijdse aflossingen verlangen?

Verleend uitstel van betaling voor langer dan drie maanden heeft een tijdelijk karakter en zal worden ingetrokken zodra de omstandigheden dit mogelijk maken. Dit kan het geval zijn als het kabinet de beperkingen opheft ten aanzien van de branche waarin u zich als ondernemer verkeert (bijvoorbeeld in geval van een horecaonderneming; als de horeca weer open mag). Gedurende het uitstel kan de Belastingdienst

om tussentijdse aflossingen vragen als uw liquiditeitspositie dat toelaat. Voordat de Belastingdienst het uitstel van betaling zal intrekken, stelt de Belastingdienst u in de gelegenheid om een passende betalingsregeling af te sluiten die niet gebonden is aan een maximumtermijn of aan andere eisen die in het reguliere uitstelbeleid van de Belastingdienst worden gesteld.

Ik heb recht op een belastingteruggaaf. Zal de Belastingdienst deze teruggaaf verrekenen met een belastingschuld waarvoor ik uitstel van betaling heb aangevraagd?

Nee, de Staatssecretaris van Financiën heeft goedgekeurd dat de Belastingdienst gedurende de periode van uitstel van betaling geen belastingteruggaven verrekent met de belastingschuld waarvoor uitstel van betaling is verleend, tenzij u hierom verzoekt of indien de belangen van de Staat anders worden geschaad. Deze goedkeuring is niet van toepassing bij de verrekening van rechten van invoer.

Hoe lang geldt dit versoepelde beleid ten aanzien van uitstel van betalingen?

Dit versoepelde uitstelbeleid geldt tot 19 juni 2020.

Krijg ik een verzuimboete opgelegd als ik mijn aangiften omzetbelasting of loonheffingen niet op tijd betaal?

Het kan zijn dat u een (naheffings)aanslag krijgt met verzuimboete als u de aangifte omzetbelasting of loonheffingen niet op tijd betaalt. Indien u bijzonder uitstel van betaling heeft aangevraagd als gevolg van de coronacrisis, dan hoeft u geen verzuimboete te betalen bij betalingsverzuimen begaan in de periode van 12 maart 2020 tot aan de datum dat het bijzonder uitstel van betaling eindigt. Als u een verzuimboete krijgt, zorgt de Belastingdienst ervoor dat deze ambtshalve wordt vernietigd. Wij raden u desalniettemin aan om een bezwaarschrift in te dienen tegen een opgelegde naheffingsaanslag met verzuimboete.

Als ik uitstel aanvraag, ben ik dan invorderingsrente verschuldigd doordat ik mijn belastingen niet op tijd betaal?

Als u een belastingaanslag niet op tijd betaalt, moet u normaal gesproken 4% invorderingsrente betalen vanaf het moment dat de betaaltermijn is verstreken. Dit geldt ook als uitstel van betaling is verleend. Om te faciliteren dat ondernemers gemakkelijk uitstel van betaling aanvragen, wordt de invorderingsrente vanaf 23 maart 2020 voor ondernemers tijdelijk verlaagd van 4% naar 0,01%. Dit zal gelden voor alle belastingschulden. Deze tijdelijke verlaging geldt gedurende drie maanden.

Ben ik belastingrente verschuldigd als mijn belastingaanslag te laat wordt vastgesteld?

Als een belastingaanslag te laat kan worden vastgesteld door de Belastingdienst, bijvoorbeeld omdat u de belastingaangifte niet op tijd, of niet voor het juiste bedrag, heeft ingediend, rekent de Belastingdienst normaal gesproken belastingrente. Het tarief van de belastingrente is 8% voor de vennootschapsbelasting en 4% voor de overige belastingen. Het is aangekondigd dat voor ondernemers het percentage van de belastingrente per 1 juni 2020 tijdelijk wordt verlaagd naar 0,01%. Dit zal gelden voor alle belastingen waarvoor belastingrente geldt. Let op, het tijdelijk verlaagde percentage van de belastingrente voor de inkomstenbelasting gaat pas vanaf 1 juli 2020 in.

Ik heb uitstel van betaling van loonheffingen en/of omzetbelasting aangevraagd. Kan ik de G-rekening deblokken? Zo ja, hoe doe ik dat?

Als uw bedrijf personeel uitzendt, uitleent of detacheert en G-rekeningen gebruikt, kunt u bij de Belastingdienst verzoeken om deze G-rekeningen te laten deblokken. Naast de bestaande mogelijkheid voor het deblokken van overschotten, kunnen tijdelijk ook bedragen worden vrijgegeven die zijn gereserveerd voor (naheffings)aanlagen loonheffingen of omzetbelasting waarvoor vanwege de coronacrisis bijzonder uitstel van betaling is verleend door de Belastingdienst. De verruiming van de deblokkeringmogelijkheid geldt dan voor de bedragen waarvoor de Belastingdienst bijzonder uitstel van betaling heeft verleend. Ook vindt bij de deblokkering geen verrekening plaats met andere schulden waarvoor bijzonder uitstel is verleend. Deze verruiming kan worden beperkt in situaties van misbruik of oneigenlijk gebruik.

U dient eerst uitstel van betaling aan te vragen voor de loonheffingen en/of omzetbelasting. Vervolgens kunt u een verzoek om deblokkering indienen door middel van het formulier '**Verzoek deblokkering g-rekening**' (let daarbij ook op aldaar genoemde invulinstructies).

U kunt het ingevulde formulier opsturen naar:

Belastingdienst / Centrale administratieve processen
Team WKA
Postbus 9048
7300 GK Apeldoorn

Kan de Belastingdienst overgaan tot uitwinning van de G-rekening?

Uitwinning van de G-rekening (gebruikmaking van het pandrecht) door de Belastingdienst blijft achterwege indien uw verzoek om uitstel van betaling in behandeling is of is toegewezen, tenzij de belangen van de Staat zich daartegen verzetten.

Ik verwacht dat de winst dit jaar een stuk lager uitvalt dan vorig jaar. Kan ik een verzoek indienen voor een verlaging van de voorlopige aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting? Zo ja, hoe doe ik dat?

Ja, een ondernemer die een lagere winst verwacht door de coronacrisis kan bij de Belastingdienst een verzoek indienen voor een verlaging van de voorlopige aanslag inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting, zodat deze meteen minder belasting gaat betalen. Dit verzoek zal door de Belastingdienst worden ingewilligd. Indien de voorlopige aanslag wordt verlaagd, dan zal de ondernemer dus een lager bedrag betalen aan vooruit te betalen inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Indien het bedrag van de nieuwe voorlopige aanslag lager is dan de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting die de ondernemer in de eerste maanden van dit jaar al heeft betaald, wordt het verschil terugbetaald.

Voor de inkomstenbelasting kunt u uw voorlopige aanslag wijzigen via [Mijn Belastingdienst](#).

Voor de vennootschapsbelasting kunt u de voorlopige aanslag wijzigen op de volgende drie manieren (aanvragen die op een andere wijze worden ingediend, kunnen door de Belastingdienst niet in behandeling worden genomen):

1. U gebruikt het formulier in het nieuwe ondernemersportaal: [Mijn Belastingdienst Zakelijk](#).
2. U doet de aanvraag of wijziging met uw commerciële softwarepakket of laat dit door uw belastingconsulent doen.
3. Kunt u niet gebruikmaken van Mijn Belastingdienst Zakelijk? Alleen dan kunt u het formulier '[Verzoek of wijziging voorlopige aanslag vennootschapsbelasting 2020](#)' invullen, ondertekenen en opsturen naar:

**Belastingdienst
Postbus 2535
6401 DA Heerlen**

Mocht u later in het jaar weer winst maken, dan kunt u het beste uw voorlopige aanslag opnieuw wijzigen. Dit voorkomt dat u bij uw definitieve aanslag moet bijbetalen.

Ik kan aanspraak maken op een eenmalige tegemoetkoming van €4.000,- op grond van de Beleidsregel Tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren (TOGS). Ben ik daarover belasting verschuldigd?

Nee, er is aangekondigd dat in het op Prinsjesdag te publiceren pakket Belastingplan 2021 met terugwerkende kracht zal worden geregeld dat de tegemoetkoming die op grond van de TOGS wordt verkregen door de ondernemer niet tot de winst behoort. Hierdoor is dus geen inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting verschuldigd over deze tegemoetkoming.

Mijn onderneming stelt zorgpersoneel ter beschikking. Is over deze ter beschikkingstelling btw verschuldigd? En zo nee, heeft dit gevolgen voor de aftrek van btw?

De Staatssecretaris van Financiën heeft goedgekeurd dat het ter beschikking stellen van zorgpersoneel dat wordt ingezet voor het verzorgen of verplegen van personen in bepaalde zorginstellingen gedurende de periode van 16 maart 2020 tot 16 juni 2020 buiten de heffing van btw blijft. Er zijn nadere voorwaarden gesteld aan deze maatregel. Daarvoor verwijzen wij naar de [website van de Belastingdienst](#).

Deze maatregel heeft geen invloed op de aftrek van voorbelasting voor uw onderneming. Als uw onderneming normaal gesproken btw belaste prestaties verricht waardoor de aan uw onderneming in rekening gebrachte btw (inkoop-btw) in aftrek kan worden gebracht, dan kan uw onderneming de inkoop-btw gedurende de hierboven genoemde periode in aftrek blijven brengen.

Ik verstrek gratis medische hulpmiddelen aan zorginstellingen, zorginrichtingen of huisartsen. Ben ik hierover btw verschuldigd? En zo nee, heeft dit gevolgen voor de aftrek van de inkoop-btw?

De Staatssecretaris van Financiën heeft goedgekeurd dat voor de gratis verstrekking van bepaalde medische hulpmiddelen aan bepaalde zorginstellingen, zorginrichtingen en huisartsen gedurende de periode van 16 maart tot 16 juni 2020 geen btw betaald hoeft te worden. Deze schenking heeft gedurende deze periode ook geen invloed op de aftrek van voorbelasting voor uw onderneming. Er zijn nadere voorwaarden gesteld aan deze maatregel. Daarvoor verwijzen wij naar de [website van de Belastingdienst](#).

Ik geef online sportlessen. Kan ik het verlaagde btw-tarief van 9% toepassen?

De Staatssecretaris van Financiën heeft goedgekeurd dat het verlaagde btw-tarief van toepassing is op sportlessen die door sportscholen en dergelijke ondernemers gedurende de verplichte sluiting online worden aangeboden. Het verlaagde btw-tarief kan met terugwerkende kracht worden toegepast vanaf 16 maart 2020 en geldt totdat de verplichte sluiting wordt opgeheven.

Door de coronacrisis kan ik niet voldoen aan mijn urencriterium in 2020. Verlies ik hierdoor het recht op bepaalde aftrekposten?

Voor bepaalde aftrekposten voor de inkomstenbelasting (zoals de zelfstandigenaftrek, de meewerkaftrek en de oudedagsreserve) moet u voldoen aan het urencriterium. Dat houdt in dat u ten minste 1.225 uren per kalenderjaar moet besteden aan werkzaamheden voor uw onderneming. Door de coronacrisis is het mogelijk dat u niet kunt voldoen aan dit urencriterium als gevolg waarvan u niet meer gebruik zou mogen maken van bepaalde aftrekposten. De Staatssecretaris van Financiën heeft goedgekeurd dat ondernemers in de periode van 1 maart 2020 tot en met 31 mei 2020 geacht worden ten minste 24 uur per week aan hun onderneming te hebben besteed, ook als de ondernemers die uren vanwege de coronacrisis niet daadwerkelijk hebben besteed aan hun onderneming.

Bent u (deels) arbeidsongeschikt? Het verlaagde urencriterium van 800 uren per kalenderjaar in de startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid is overeenkomstig versoepeld, waardoor u geacht wordt ten minste 16 uren per week aan uw onderneming te hebben besteed.

Bent u een seizoensgebonden ondernemer? De Staatssecretaris van Financiën heeft goedgekeurd dat seizoensgebonden ondernemers, zoals in de horeca of festivalbranche, ook onder deze versoepeling vallen. Ligt de piek van uw werkzaamheden normaal in de periode 1 maart tot en met 31 mei, dan mag u uitgaan van hetzelfde aantal uren als in de piekperiodes van andere jaren. U kunt dan met behulp van de administratie van vorig jaar inschatten hoeveel uren u aan de onderneming heeft besteed in de periode van 1 maart 2019 tot en met 31 mei 2019 en beoordelen of u in 2020 op jaarbasis aan het urencriterium voldoet.

Ik drijf mijn onderneming in de vorm van een besloten vennootschap en verwacht dat mijn onderneming in 2020 verlies maakt. Kan ik hiervoor een reserve vormen waardoor het verwachte verlies in 2020 al eerder kan worden afgetrokken? Zo ja, wat zijn de voorwaarden en hoe doe ik daar een beroep op?

In uw aangifte vennootschapsbelasting mag u het verlies over een boekjaar onder andere verrekenen met de winst van het vorige boekjaar (carry back). Een verlies over boekjaar 2020 kunt u dus verrekenen met de winst over 2019. Dat kan echter pas nadat u aangifte vennootschapsbelasting heeft gedaan over boekjaar 2020. Bovendien moet uw besloten vennootschap ("BV") ook al een definitieve aanslag vennootschapsbelasting over boekjaar 2019 hebben ontvangen. Hierdoor kan er dus veel tijd overheen gaan voordat uw BV het verlies daadwerkelijk kan verrekenen, waardoor het lang kan duren voordat uw BV over deze liquiditeiten kan beschikken. De Staatssecretaris van Financiën heeft in dit kader goedgekeurd dat bedrijven het door de coronacrisis verwachte verlies voor het boekjaar 2020 als een fiscale coronareserve ten laste van de winst van het boekjaar 2019 mogen brengen. Voor deze goedkeuring gelden de volgende vijf voorwaarden:

1. Er is sprake van een verwacht 'coronagerelateerd verlies' in het boekjaar 2020. Hieronder wordt verstaan het over het boekjaar 2020 verwachte verlies in de zin van **artikel 20, eerste lid, Wet op de vennootschapsbelasting 1969**, voor zover dat verlies verband houdt met de gevolgen van de coronacrisis. Dat is bijvoorbeeld het geval voor zover sprake is van een verlies door omzetsderving vanwege de door de overheid genomen coronamaatregelen.
2. Het verwachte coronagerelateerde verlies kan niet groter zijn dan het totale verlies dat uw BV verwacht over het boekjaar 2020. Vorming van een coronareserve is dus niet mogelijk als de inschatting is dat over het boekjaar 2020 een positieve belastbare winst wordt genoten. Uw BV maakt zelf een zo goed mogelijke inschatting van de verwachte omvang van het coronagerelateerde verlies.
3. De dotatie aan de coronareserve in het boekjaar 2019 bedraagt maximaal de winst over het boekjaar 2019 die zou gelden zonder de vorming van deze reserve.
4. De reserve wordt uiterlijk in het boekjaar 2020 volledig in de winst opgenomen. Bij het opnemen van de fiscale coronareserve in de winst dienen dezelfde bepalingen van toepassing te zijn bij het bepalen van de winst als bij de vorming van deze reserve in het daaraan voorafgaande boekjaar.
5. De dotatie aan de coronareserve wordt in de aangifte vennootschapsbelasting 2019 opgenomen in de rubriek 'overige fiscale reserves'. De vrijval in het boekjaar 2020 wordt als onttrekking in deze rubriek opgenomen in de aangifte vennootschapsbelasting 2020.

Indien uw BV een beroep wil doen op deze goedkeuring, kan uw BV door middel van een verzoek tot herziening van de voorlopige aanslag of het indienen van de aangifte (een deel van) de eerder verschuldigde vennootschapsbelasting over het boekjaar 2019 verminderen. Als uw BV reeds aangifte vennootschapsbelasting over het boekjaar 2019 heeft gedaan en gebruik wil maken van deze goedkeuring, kan uw BV een aanvulling op de aangifte indienen, door middel van het indienen van een nieuwe aangifte.

Let op, het vormen van een coronareserve kan gevolgen hebben voor de toepassing van andere regelingen in de vennootschapsbelasting. Voor de eventuele samenloop met andere regelingen in de vennootschapsbelasting zullen geen flankerende maatregelen worden getroffen, waardoor de reguliere fiscale gevolgen intreden. Uw BV dient bij het vormen van de coronareserve derhalve rekening te houden met deze mogelijke gevolgen.

Hanteert uw BV een gebroken boekjaar dat niet gelijk is aan het kalenderjaar? Door de Staatssecretaris van Financiën is goedgekeurd dat belastingplichtigen die een boekjaar hanteren dat niet gelijk is aan het kalenderjaar, in het laatste boekjaar dat eindigt in de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 maart 2020 een fiscale coronareserve kunnen vormen. De reserve wordt in dat geval uiterlijk in het boekjaar na het boekjaar waarin de reserve is gevormd volledig in de winst opgenomen. De bovengenoemde voorwaarden voor de goedkeuring zijn overeenkomstig van toepassing.

Werkgevers

Het is niet gelukt om voor 1 april jl. de vaste arbeidsovereenkomsten van de werknemers die op 31 december 2019 voor onbepaalde tijd in dienst waren schriftelijk vast te leggen. Ben ik nu de hoge WW-premie verschuldigd?

Nee, het kabinet heeft besloten om werkgevers meer tijd te geven vanwege de gevolgen van coronacrisis. U heeft nog tot en met 30 juni 2020 de tijd om de vaste arbeidsovereenkomst schriftelijk vast te leggen om te voldoen aan de voorwaarden voor de lage WW-premie. Als u de vaste arbeidsovereenkomsten van werknemers die op 31 december 2019 in dienst waren op 1 juli 2020 niet schriftelijk heeft vastgelegd, bent u alsnog met terugwerkende kracht tot 1 januari 2020 de hoge WW-premie verschuldigd.

Als u op 1 januari 2020 of daarna een werknemer in dienst heeft genomen, moet u de arbeidsovereenkomst meteen schriftelijk vastleggen.

Ik heb werknemers in dienst die veel moeten overwerken als gevolg van de coronacrisis. Heeft dit gevolgen voor de af te dragen WW-premies?

Sinds 1 januari 2020 betalen werkgevers een lage WW-premie voor vaste contracten en een hoge WW-premie voor flexibele contracten. Werkgevers moeten echter de hoge WW-premie met terugwerkende kracht afdragen voor vaste werknemers met een arbeidscontract voor gemiddeld minder dan 35 uur per week die in een kalenderjaar meer dan 30% hebben overgewerkt en hiervoor zijn betaald. Dit zou tot onbedoelde effecten kunnen leiden in sectoren waar door het coronavirus veel extra overwerk nodig is (bijvoorbeeld de zorg en supermarkten). Het kabinet zal een aanpassing voorbereiden om deze onbedoelde effecten weg te nemen. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zal deze aanpassing, die voor het kalenderjaar 2020 zal gelden, zo spoedig mogelijk uitwerken.

Ik geef mijn werknemers een vaste reiskostenvergoeding, maar mijn werknemers werken (bijna) volledig thuis door de coronacrisis. Moet ik de vaste reiskostenvergoeding aanpassen of geheel of gedeeltelijk tot het loon rekenen?

Nee, de Staatssecretaris van Financiën heeft goedgekeurd dat u met terugwerkende kracht tot 12 maart 2020, en zolang de crisismaatregelen gelden, mag blijven uitgaan van het reispatroon waarop de reiskostenvergoeding was gebaseerd. Deze goedkeuring geldt ook als u een nacalculatie doet voor de vaste reiskostenvergoeding.

Door het voorgeschreven thuiswerken en het houden van 1,5 meter afstand als gevolg van de coronacrisis kan ik niet voldoen aan al mijn administratieve verplichtingen voor de loonheffingen. Zijn daar consequenties aan verbonden?

De Staatssecretaris van Financiën heeft goedgekeurd dat de Belastingdienst een soepel standpunt zal innemen in het geval u als werkgever een wettelijke administratieve verplichting voor de loonheffingen (zoals bijvoorbeeld de identificatieplicht van een nieuwe werknemer) in redelijkheid niet, niet tijdig of niet geheel kunt nakomen. U moet deze administratieve verplichtingen dan wel alsnog nakomen zodra dit weer kan.

Ik ben aanmerkelijkbelanghouder in een BV. Kan ik het gebruikelijk loon waarover loonheffingen verschuldigd zijn, verlagen?

De Staatssecretaris van Financiën heeft goedgekeurd dat indien u als gevolg van de coronacrisis te maken krijgt met een omzetsdaling, u onder voorwaarden in 2020 mag uitgaan van een lager gebruikelijk loon in verhouding tot de omzetsdaling van uw bedrijf. Voor de uitwerking en voorwaarden waaronder u het gebruikelijk loon mag verlagen, verwijzen wij naar de [website van de Belastingdienst](#).

Ik wil mijn werknemers extra tegemoetkomen met bijvoorbeeld een bloemetje of cadeaubon. Kan ik dit onbelast aan mijn werknemers verstrekken?

Via de vrije ruimte in de werkkostenregeling kunt u als werkgever onbelaste vergoedingen, verstrekkingen en ter beschikkingstellingen aan uw werknemers geven, voor zover dit gebruikelijk is. De vrije ruimte wordt in 2020 éénmalig verhoogd van 1,7% naar 3% voor de eerste €400.000 van uw fiscale loonsom.

Over het meerdere van uw fiscale loonsom is de vrije ruimte 1,2%. Dat biedt u de mogelijkheid om - indien u daar de ruimte voor heeft - uw werknemers in deze moeilijke tijd extra tegemoet te komen, bijvoorbeeld door het verstrekken van een bloemetje of een cadeaubon.

3.

Noodverordeningen, handhavingen en vergunningen

Waar zijn de maatregelen die worden genomen ter voorkoming van de verspreiding van het coronavirus te vinden?

De voornaamste maatregelen staan in noodverordeningen.

Via persconferenties heeft het kabinet de afgelopen weken maatregelen (en inmiddels ook enkele versoepelingen van maatregelen) afgekondigd. De maatregelen die het kabinet voorschrijft moeten echter nog wel geïmplementeerd worden en zodoende een plek krijgen in het wettelijke stelsel. Momenteel gebeurt dit via een omweg. De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport geeft op grond van artikel 7 Wet publieke gezondheid een aanwijzing aan de voorzitters van de 25 Veiligheidsregio's in Nederland met de opdracht om de afgekondigde maatregelen op te nemen in noodverordeningen.

In een noodverordening kunnen algemeen verbindende voorschriften worden opgenomen die nodig zijn om de openbare orde te handhaven of gevaar te beperken. De bevoegdheid om een noodverordening vast te stellen komt toe aan de burgemeester, maar wordt overgeheveld naar de voorzitter van de Veiligheidsregio in geval van een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis, of van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan (artikel 39 lid 1 onder b Wet veiligheidsregio's jo. artikel 176 lid 1 Gemeentewet). Niet ter discussie staat dat de snelle, mondiale verspreiding van het coronavirus is aan te merken als ramp en/of crisis, die niet slechts plaatselijk van betekenis is.

De voorzitters van de 25 Veiligheidsregio's vertalen op deze wijze de besluiten van het kabinet in algemeen verbindende voorschriften die worden neergelegd in noodverordeningen. Sinds de persconferentie van 6 mei 2020, waarbij premier Rutte en minister Hugo de Jonge een versoepeling van bepaalde maatregelen afkondigde, zijn er wederom nieuwe noodverordeningen in werking getreden voor de 25 Veiligheidsregio's. Alle noodverordeningen kunt u [hier](#) vinden.

Om de democratische legitimatie van de maatregelen te versterken en vanwege het uitgangspunt dat noodverordeningen niet al te lang mogen voortduren gelet op de gevolgen voor de grondrechten en omdat voor sommige maatregelen een formeel wettelijke basis nodig is, wordt er momenteel gewerkt aan een Spoedwet. Deze Spoedwet, afkomstig van de regering en de Staten-Generaal, moet de noodverordeningen vervangen waarin de maatregelen nu zijn vastgelegd. Op dit moment is nog onduidelijk wanneer de Spoedwet gaat gelden en hoe die er precies uit gaat zien.

Welke maatregelen staan er momenteel in de noodverordeningen?

Op 6 mei 2020 kondigde de regering tijdens de persconferentie een versoepeling van meerdere coronamaatregelen aan. De uitwerking van deze versoepeling van maatregelen vindt op dezelfde manier plaats als bij de eerder genomen maatregelen: via noodverordeningen van de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's (grondslag daarvoor is artikel 39 Wet veiligheidsregio's jo. artikel 176 Gemeentewet).

De nieuwe noodverordeningen zijn bekendgemaakt en [hier](#) gepubliceerd. Deze nieuwe noodverordeningen zijn gebaseerd op de **(vijfde) modelnoodverordening** van 8 mei 2020 van het Veiligheidsberaad. Het Veiligheidsberaad bestaat uit de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's die met elkaar van gedachten wisselen over strategische en integrale veiligheidsvraagstukken en -ontwikkelingen. De maatregelen die momenteel in de noodverordeningen zijn opgenomen, zijn de maatregelen die gelden per 11 mei 2020. De aangekondigde versoepeling van de maatregelen die zullen gelden vanaf 1 juni 2020, worden te zijner tijd in nieuwe noodverordeningen vastgesteld.

De noodverordeningen van de veiligheidsregio's komen voor het grootste gedeelte overeen met de modelnoodverordening. Toch adviseren wij om de noodverordening te bekijken die voor u van toepassing is. De voorzitters van de veiligheidsregio's mogen namelijk hun eigen formulering kiezen en dat leidt op onderdelen tot kleine verschillen tussen noodverordeningen van verschillende veiligheidsregio's.

De volgende maatregelen zijn opgenomen in de nieuwe noodverordeningen:

- Evenementen zijn verboden tot 1 september 2020. Op de [website van de Rijksoverheid](#) staat dat het gaat om vergunnings- of meldingsplichtige evenementen.

- Alle overige samenkomsten zijn verboden, waarbij de volgende uitzonderingen gelden, mits de 1,5 meter afstand-regel in acht wordt genomen:
 - wettelijk verplichte samenkomsten, zoals vergaderingen van gemeenteraden en van de Eerste en Tweede Kamer, met een maximum van 100 personen;
 - samenkomsten die nodig zijn voor de continuering van de dagelijkse werkzaamheden van instellingen, bedrijven en andere organisaties, met een maximum van 100 personen;
 - uitvaarten en huwelijken, met een maximum van 30 personen;
 - bijeenkomsten van religieuze of levensbeschouwelijke aard, met een maximum van 30 personen;
 - samenkomsten in de aangewezen categorieën onderwijsinstellingen en kinderopvang (onder meer in het speciaal onderwijs, basisonderwijs en bij examens);
 - georganiseerd buiten sporten voor personen tot en met 18 jaar;
 - buiten sporten en bewegen voor personen vanaf 19 jaar;
 - bezoek aan winkels en bibliotheken;
 - bezoek aan dierenparken, natuurparken en pretparken, mits dit niet teveel druk legt op het ov; en
 - buitenactiviteiten door scouting-, cultuur-, kunst- en andere jeugdverenigingen of professionals georganiseerde buitenactiviteiten voor personen tot en met 18 jaar.
- Het is verboden een groep van drie of meer personen te vormen waarbij de 1,5 meter afstand-regel niet in acht wordt genomen, waarbij dit verbod niet geldt voor:
 - gezinnen; en
 - kinderen tot en met 12 jaar die samenspelen onder toezicht van ouders/voogden die wel 1.5 meter afstand tot elkaar in acht nemen.

Let op: de voorzitter van de veiligheidsregio kan bepalen dat dit verbod alleen geldt voor specifieke delen van het grondgebied van de veiligheidsregio. Bekijk daarvoor de voor u van toepassing zijnde noodverordening.

- Het is verboden om een van de volgende inrichtingen geopend te hebben tenzij sprake is van een afhaalfunctie:
 - eet- en drinkgelegenheden;
 - sport- en fitnessgelegenheden;
 - sauna's ;
 - seksinrichtingen;
 - coffeeshops; en
 - casino's en speelautomaathallen.
- Mensen met contactberoepen mogen hun beroep uitoefenen, mits zij maatregelen treffen om 1.5 meter afstand te garanderen tussen klanten of bezoekers onderling (het verbod voor sekswerkers blijft gelden).
- Het is verboden om naar door de voorzitter aangewezen gebieden en locaties te gaan, met uitzondering van personen die daar wonen of noodzakelijke werkzaamheden verrichten (denk aan drukbezochte plekken zoals stranden en recreatieparken).

Let op: de gebieden en locaties waarvoor dit verbod geldt, worden aangewezen in afzonderlijke aanwijzingsbesluiten. Klik [hier](#) voor een overzicht van de aanwijzingsbesluiten die momenteel zijn gepubliceerd. Houd daarnaast informatie op de site van de desbetreffende veiligheidsregio in de gaten.

- Het is verboden gemeenschappelijke toilet-, was- en douchevoorzieningen bij recreatieparken, vakantieparken, campings en andere recreatieve locaties geopend te houden.
- Het is verboden om in onderwijsinstellingen fysiek onderwijs te geven, waarbij de volgende uitzonderingen gelden mits de 1.5 meter afstand-regel in acht wordt genomen:
 - scholen voor speciaal onderwijs en locaties voor basisonderwijs verbonden aan asielzoekerscentra;
 - scholen voor basisonderwijs, mits de leerlingen in ieder geval de helft van de normale schooltijd naar school kunnen gaan;
 - organisatie van onderwijs op afstand, waarbij leerlingen via een digitale lesomgeving onderwijs thuis krijgen;
 - de opvang van kinderen van ouders die werken in cruciale beroepen of voor vitale processen;
 - de organisatie van toetsing en examens, mits er maatregelen zijn getroffen om het risico op besmetting te beperken;
 - kleinschalig onderwijs aan degenen met een bijzondere problematiek of problematische thuissituatie; en
 - scholen bij een open of gesloten residentiele instelling

- Het is verboden om opvang te bieden in de kinderopvang, tenzij sprake is van de opvang van kinderen van:
 - ouders die werken in cruciale beroepen of voor vitale processen;
 - 0 tot 4 jaar met een bijzondere problematiek of moeilijke thuissituatie;
 - 0 tot 4 jaar in verblijven voor kinderopvang en voor opvang van kinderen van 0 tot 12 jaar bij een gastouder; en
 - 4 tot en met 12 jaar in verblijven voor kinderopvang, die op dezelfde dag ook naar school mogen

De organisaties voor kinderopvang zijn bij deze uitzonderinggevallen verplicht mee te werken het bieden van opvang voor de kinderen.

- Het is verboden om zonder toestemming van de beheerder aanwezig te zijn in een verpleeghuis of in een andere woonvorm van ouderenzorg waarin minimaal drie bewoners verblijven. De verboden in de noodverordeningen zijn niet van toepassing op:
 - hulpdiensten en toezichthouders;
 - activiteiten die noodzakelijk zijn voor de voortgang van vitale processen (op de [website van de Rijksoverheid](#) staat welke activiteiten hier onder vallen);
 - bepaalde gevallen indien de voorzitter van de Veiligheidsregio dit heeft bepaald.

Welke maatregelen worden stapsgewijs versoepeld?

De regering heeft aangegeven dat de maatregelen die in de noodverordeningen zijn opgenomen de komende maanden stap voor stap worden versoepeld. De versoepeling van de maatregelen zullen alleen doorgang vinden als het virus onder controle blijft. Het betreft de volgende stappen:

- De eerste stap van de versoepeling vond plaats vanaf per 11 mei:
 - Basisscholen, speciaal onderwijs en kinderopvang gaan open.
 - Contactberoepen zoals kappers en schoonheidsspecialisten en ook (para)medische beroepen en rijinstructeurs, mogen weer open. Zij mogen alleen werken op afspraak.
 - De bibliotheken en zwembaden gaan weer open. In het zwembad mag geen gebruik worden gemaakt van de douches.
- Per 1 juni:
 - Het voortgezet onderwijs gaat open.
 - Het is verplicht om een niet-medisch mondkapje te dragen in het openbaar vervoer. Op stations, haltes en perrons is een mondkapje niet verplicht.
 - Terrassen mogen weer open, mits de 1,5 meter wordt gegarandeerd. Er geldt geen maximum aantal personen.
 - Restaurants en cafés mogen weer open voor maximaal 30 personen. Dit aantal is exclusief personeel. Bezoekers moeten eerst reserveren.
 - Bioscopen, theaters en concertzalen mogen weer open voor maximaal 30 personen. Dit aantal is exclusief personeel. Bezoekers moeten van tevoren een kaartje kopen.
 - Muziekscholen en centra voor de kunsten mogen open voor maximaal 30 personen per gebouw.
 - Musea mogen weer open, maar slechts op basis van reservering. Het maximum aantal bezoekers is afhankelijk van het gebouw.
- Per 1 juli:
 - Campings en vakantieparken mogen weer open, waarbij weer gebruik mag worden gemaakt van de toiletten en douches.
 - Restaurants, cafés, bioscopen, theaters en concertzalen mogen open voor maximaal 100 personen.
 - Georganiseerde samenkomsten mogen weer plaatsvinden met maximaal 100 personen.
- Per 1 september:
 - De sportscholen mogen weer open. Andere vormen van binnensporten en contactsport is ook weer toegestaan.
 - Sportwedstrijden, waaronder het betaald voetbal, mogen weer plaatsvinden. Dit zal nog zonder publiek plaatsvinden.
 - Sauna's, coffeeshops, sekswerkers, casino's en kantines mogen weer open.

Bij alle stappen moet de 1,5 meter afstand-regel zoveel als mogelijk worden gehandhaafd. Dit betekent bijvoorbeeld dat restaurants zo moeten worden ingericht dat men 1,5 meter afstand van elkaar kan houden.

Hoe kunnen de verboden in de noodverordeningen worden gehandhaafd?

De noodverordeningen wijzen aan wie verantwoordelijk is voor het houden van toezicht op de naleving van de verboden in de noodverordeningen. Dit toezicht ligt bij de politie, de koninklijke marechaussee en andere door de voorzitter van de veiligheidsregio aangewezen toezichthouders/opsporingsambtenaren.

Het handhaven van de verboden kan op verschillende manieren plaatsvinden. Naast de mogelijkheid om feitelijk op te treden door middel van fysieke maatregelen is reguliere bestuursrechtelijke handhaving mogelijk (bijvoorbeeld door middel van een last onder dwangsom of een last onder bestuursdwang). Verder kan gehandhaafd worden via het strafrechtelijke spoor. De feitelijke handhaving door middel van fysieke maatregelen staat volgens de regering voorop.

Hieronder worden de handhavingsmogelijkheden nader toegelicht.

Feitelijk optreden en bestuursrechtelijke handhaving

De noodverordening is een instrument ter onmiddellijke handhaving van de openbare orde zoals bedoeld in artikel 5:23 Algemene wet bestuursrecht. De politie heeft op grond van artikel 3 Politiewet 2012 de taak om te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de openbare orde, onder leiding van de burgemeester (of de voorzitter van de Veiligheidsregio).

De politie kan derhalve de noodverordening feitelijk handhaven door middel van fysieke maatregelen. Denk aan de mogelijkheid dat de politie een restaurant sluit dat in strijd met de noodverordening open is voor publiek.

Handhaving van noodverordeningen is doorgaans ook mogelijk via bestuursrechtelijke herstelsancties zoals de last onder bestuursdwang of de last onder dwangsom. De burgemeester heeft dan de bevoegdheid om deze sancties op te leggen. Echter, bij de bestrijding van het coronavirus zijn het niet de burgemeesters die de noodverordeningen hebben afgekondigd, maar de voorzitters van de Veiligheidsregio's. Aan het begin van de coronacrisis was het onduidelijk of ook de voorzitters van de Veiligheidsregio's gebruik kunnen maken van bestuursrechtelijke herstelsancties. De wet en de noodverordeningen bepaalden dit niet expliciet. Deze onduidelijkheid is weggenomen met de Tijdelijke wet COVID-19 Justitie en Veiligheid die op 24 april 2020 in werking is getreden. De wet bepaalt nu uitdrukkelijk dat de voorzitters van de Veiligheidsregio's de noodverordeningen kunnen handhaven via een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. De voorzitters van de Veiligheidsregio's zijn in het kader van de toepassing van bestuursdwang ook bevoegd om op grond van artikel 5:27 lid 2 Awb een schriftelijke machtiging te geven voor het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner. Zij wijzen daartoe personen aan die toegang hebben tot de woning, voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van hun taak nodig is. Het binnentreden in de woning zonder toestemming van de bewoner is alleen toegestaan voor zover minder ingrijpende middelen niet aanwezig zijn en dat proportioneel is. Bij het binnentreden moeten bovendien de voorschriften van de Algemene wet op het binnentreden in acht worden genomen. Zo moet degene die de woning binnentreedt zich in beginsel eerst legitimeren en het doel van het binnentreden mededelen. Een schriftelijke machtiging is niet vereist indien ter voorkoming of bestrijding van ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen terstond in de woning moet worden binnentreden. Volgens het College voor de rechten van de mens valt binnentreden om verspreiding van het coronavirus tegen te gaan niet onder deze uitzondering.

Daarnaast kan de voorzitter van de Veiligheidsregio ook gebruik maken van andere bevoegdheden om de verspreiding van het coronavirus te voorkomen, zoals de bevoegdheid tot het geven van voorschriften van technisch-hygiënische aard (zie artikel 47 Wet publieke gezondheid) of de bevoegdheid tot het geven van bevelen ter beperking van gevaar (zie artikel 175 Gemeentewet in combinatie met artikel 39 Wet veiligheidsregio's).

Strafrechtelijke handhaving

Het overtreden van de verboden in de noodverordening is strafbaar op grond van artikel 443 Wetboek van Strafrecht. De straf die op deze overtreding staat is een hechtenis van ten hoogste drie maanden of een geldboete van maximaal 4.350 euro. De overtreding kan worden voorgelegd aan de strafrechter, maar daarnaast is ook de officier van justitie bevoegd om een zogeheten strafbeschikking op te leggen. Het is dan de officier van justitie die de straf oplegt en niet de strafrechter. Belangrijk daarbij is dat de officier van justitie geen vrijheidsstraffen (zoals hechtenis) kan opleggen.

Uit de notitie '**Beleid handhaving verbodsbepalingen Veiligheidsregio's**' van het Openbaar Ministerie d.d. 26 maart 2020 volgt dat bestuurlijke handhaving primair aan de orde is bij de verbodsbepalingen die zijn gericht op bedrijven (o.a. verbod op samenkomsten en evenementen, verboden openstelling inrichtingen en verboden contactberoepen), maar dat strafrechtelijke handhaving in bijzondere gevallen geboden kan zijn. Genoemd worden gevallen waarin bestuurlijke handhaving geen effect heeft, bijvoorbeeld bij éénmalige bijeenkomsten, samenkomsten en evenementen, of indien sprake is van organisatoren zonder rechtspersoonlijkheid. De strafrechtelijke handhaving richt zich in dat geval tegen de organisator/verantwoordelijke voor de samenkomst/openstelling. Het uitgangspunt is dat wordt gehandhaafd middels een strafbeschikking met een geldboete van 4.350 euro. Uit de notitie blijkt verder dat in het concrete geval een lager bedrag kan worden vastgesteld en dat in bijzondere (recidiverende) gevallen dagvaarding aangewezen kan zijn. Daarnaast is strafrechtelijke handhaving blijkens de notitie ook aangewezen in gevallen dat de verbodsbepaling gericht is tot de individuele burger (o.a. deelneming aan verboden

samenkomsten, niet in acht nemen veilige afstand in een groep van drie of meer personen, verboden gebieden en locaties en opvolgen aanwijzingen) en snelle normhandhaving een onmiddellijk effect dient te realiseren. Het beleid schrijft voor dat indien het optreden tegen burgers de bescherming van de gezondheid van handhavers in de weg staat, foto's of een film van de overtreders kan worden gemaakt, zodat eventueel in een later stadium kan worden opgetreden. Het uitgangspunt is dat tegen dergelijke individuele overtredingen wordt gehandhaafd middels een strafbeschikking met een geldboete van 390 euro voor meerderjarigen en 95 euro voor minderjarigen. Ten aanzien van minderjarigen in de leeftijd van 12 t/m 15 jaar wordt eerst waarschuwend opgetreden. In de notitie wordt toegelicht dat ten aanzien van minderjarigen is gekozen voor een bedrag onder de 100 euro, zodat geen aantekening in het strafblad plaatsvindt. Van strafbeschikkingen voor het overtreeden van de verbodsbepalingen boven de 100 euro wordt dus wel een aantekening gemaakt op het strafblad.

Wanneer tot aanhouding wordt overgegaan is een opsporingsambtenaar eventueel bevoegd daartoe een woning te betreden. Indien sprake is van ontdekking op heterdaad van een strafbaar feit kan een opsporingsambtenaar ter aanhouding van de verdachte elke plaats en dus ook een woning doorzoeken. Hiervoor is wel een machtiging van de officier van justitie vereist, tenzij sprake is van dringende noodzakelijkheid. In dat geval wordt de officier van justitie onverwijld van de doorzoeking op de hoogte gesteld. Bij het binnentreden is ook de opsporingsambtenaar in beginsel verplicht zich voorafgaand aan het binnentreden te legitimeren en mededeling te doen van het doel van het binnentreden.

Zal ook daadwerkelijk tot handhaving worden overgegaan?

In beginsel moet een bestuursorgaan bij overtreding van de wet- en regelgeving handhaven, tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden. Juist omdat overtreding van de afgekondigde maatregelen tot grotere verspreiding van het coronavirus kan leiden, zal handhaving van die overtredingen naar ons idee niet snel als onevenredig in verhouding tot de daarmee te dienen belangen worden aangemerkt. Van bijzondere omstandigheden om van handhaving af te zien zal in deze situatie dus niet snel sprake zijn.

De politie heeft op [haar website](#) vermeld dat zij in de meeste gevallen eerst een waarschuwing zal uitdelen, maar dat een boete volgt wanneer aan de waarschuwing geen gehoor wordt gegeven. Op sommige plekken werkt volgens de politie waarschuwen niet en in die gevallen wordt direct een boete uitgedeeld. Zij meldt tevens op de website dat eventueel een aanhouding volgt indien overtreders na een boete nog steeds te dicht bij elkaar blijven.

Dat handhavend wordt opgetreden heeft de praktijk ook uitgewezen. De politie heeft al veel boetes aan individuen uitgedeeld voor het overtreeden van de coronamaatregelen. Tevens werden dwangsommen opgelegd, onder andere aan overtreedende horecagelegenheden en een sportschool en werd een hotel gesloten waar hotelgasten de regels overtraden.

Onze verwachting is dat meer handhaving zal volgen indien blijkt dat meer personen zich niet aan de afgekondigde maatregelen houden.

Is in Nederland de noodtoestand afgekondigd?

Nee, in tegenstelling tot sommige andere landen heeft onze regering de noodtoestand niet uitgeroepen en laten weten hiertoe niet te hoeven en willen overgaan.

Indien buitengewone omstandigheden dit noodzakelijk maken, kan de noodtoestand worden uitgeroepen als de regering hier op voordracht van de minister-president toe besluit. De grondslag hiervoor is gelegen in de **Coördinatiewet uitzonderingstoestanden**. Wanneer de noodtoestand is uitgeroepen kunnen op rijksniveau diverse ingrijpende bevoegdheden worden geactiveerd. Twee in het oog springende wetten die voorzien in dergelijke bevoegdheden in het kader van het coronavirus zijn de **Hamsterwet** en de **Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag**. **Artikel 3 van de Hamsterwet** bepaalt dat de Minister van Economische Zaken en Klimaat regels kan stellen tot het tegengaan van hamstere van goederen, die onder meer een verbod kunnen inhouden om meer dan een aangewezen hoeveelheid goederen af te nemen per aangewezen tijdsruimte. De verplichtingen die uit deze wet voortvloeien kunnen worden gehandhaafd middels het opleggen van een last onder bestuursdwang (**artikel 6a lid 4**). Overtreding van artikel 3 van de Hamsterwet kwalificeert als een **economisch delict** waarvoor diverse sancties kunnen worden opgelegd. **Artikel 8 van de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag** bepaalt dat de Minister van Veiligheid en Justitie en de commissaris van de Koning bevoegd zijn het vertoeven in de open lucht te beperken. De maatregelen die uit deze wet voortvloeien kunnen worden gehandhaafd middels bestuursdwang (**artikel 29**) en het verbod uit artikel 8 kwalificeert als strafbaar feit waar tevens sancties op staan (**artikel 30**).

Indien de situatie ernstig verslechtert, zou de regering in principe alsnog de noodtoestand kunnen uitroepen. Bepalend is dus hoe de situatie omtrent het coronavirus zich ontwikkelt.

Wat zijn mijn mogelijkheden als een bestuursorgaan niet tijdig op mijn aanvraag beslist?

In de huidige situatie is het goed mogelijk dat een bestuursorgaan niet tijdig op uw aanvraag om een besluit (bijvoorbeeld een omgevingsvergunning) beslist. Dit niet tijdig beslissen kan vergaande consequenties hebben. Om te voorkomen dat bestuursorganen niet tijdig een besluit te nemen, zijn er een aantal waarborgen in de wet opgenomen. Het verschilt per type besluit welke wettelijke waarborgen gelden. Grofweg kan een onderscheid worden gemaakt tussen besluiten die door niet tijdig beslissen *van rechtswege ontstaan* (door de zogenoemde 'lex silencio positivo', hierna: "LSP") en besluiten waar andere waarborgen zijn om het niet tijdig beslissen tegen te gaan.

Bij de besluiten waar de LSP geldt, ontstaat van rechtswege een besluit als het bestuursorgaan niet tijdig beslist op een aanvraag (artikel 4:20b lid 1 Awb). Dat kan ertoe leiden dat bijvoorbeeld een vergunning van rechtswege wordt verleend. Er zijn twee gevallen te onderscheiden waarin de LSP van toepassing is.

1. De LSP is van toepassing als dat bij wettelijk voorschrift bepaald is (artikel 4:20a lid 1 Awb). Dit is bijvoorbeeld het geval bij omgevingsvergunningen die met de reguliere voorbereidingsprocedure worden voorbereid (aanvraag-bezwaar-beroep-hoger beroep), zoals omgevingsvergunningen voor het bouwen van een bouwwerk (artikel 3.9 lid 3 Wabo).
2. De LSP is ook van toepassing op 'dienstenvergunningen', tenzij hier bij wettelijk voorschrift van wordt afgeweken. Dienstenvergunningen zijn vergunningen (of vergunningstelsels) die onder het toepassingsbereik van de Dienstenrichtlijn (Richtlijn 2006/123/EG, geïmplementeerd in de Dienstenwet) vallen.

Let op: het verkrijgen van een vergunning van rechtswege betekent niet dat u uw activiteit zonder meer kunt uitvoeren. In veel gevallen gelden er nog aanvullende regels, waaraan nog steeds voldaan moet worden. Een voorbeeld hiervan is het Bouwbesluit 2012, dat onder andere geluidsnormen vaststelt voor bouwactiviteiten. Een tweede slag om de arm is dat ook een van rechtswege verleende vergunning nog wel bekend moet worden gemaakt, zodat derden de mogelijkheid hebben om rechtsmiddelen tegen de vergunning aan te wenden. De vergunning heeft dus nog niet direct formele rechtskracht.

Als de LSP niet van toepassing is op een (niet tijdig te nemen) besluit, dan kunt u in de meeste gevallen de volgende juridische stappen zetten. Deze stappen kunnen overigens parallel aan elkaar worden gezet.

1. U kunt in beroep gaan tegen het niet-beslissen van het bestuursorgaan. U kunt het nemen van een besluit dan bij de bestuursrechter afdwingen.
2. U kunt in veel gevallen het bestuursorgaan verplichten aan u een dwangsom te betalen indien het nog langer nalaat een besluit te nemen. De dwangsommen hebben een maximum van 1260 euro. Een dwangsom is een financieel drukmiddel om het bestuursorgaan te dwingen tot besluitvorming.

Let op: zowel bij het instellen van beroep tegen niet-beslissen als bij het instellen van een dwangsom, dient u eerst het bestuursorgaan schriftelijk in gebreke te stellen en te verzoeken alsnog binnen twee weken een besluit te nemen. Pas als die twee weken zijn verstreken en er nog geen besluit is genomen, zal uw beroep bij de rechtbank ontvankelijk zijn en/of zal de teller van de dwangsom gaan lopen. Deze ingebrekestelling is dus van groot belang voor het uitoefenen van uw rechten.

Een belangrijke uitzondering op de dwangsomregeling is een aanvraag voor het nemen van een besluit tot openbaarmaking van informatie op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (de "Wob"). Als een bestuursorgaan niet tijdig beslist op uw Wob-verzoek, kunt u geen dwangsom eisen. U kunt wel rechtstreeks beroep instellen bij de bestuursrechter of, zonder eerst een ingebrekestelling te sturen, rechtstreeks bezwaar maken bij het bestuursorgaan tegen het niet tijdig beslissen op uw Wob-verzoek.

Wat kan een bestuursorgaan doen om een termijnoverschrijding te voorkomen?

Rest de vraag wat de mogelijkheden zijn voor een bestuursorgaan om te voorkomen dat er van termijnoverschrijding sprake is. Een bestuursorgaan dat wil voorkomen de beslistermijn te overschrijden, kan proberen deze te verlengen of op te schorten. Wij zien de volgende mogelijkheden, waarbij niet alleen de Awb-bepalingen maar ook de bijzondere regelingen van belang zijn.

1. Bestuursorganen hebben in bepaalde gevallen de mogelijkheid om de beslistermijn die geldt voor behandeling van een aanvraag te verlengen. Afhankelijk van de specifieke regeling kan het bestuursorgaan deze verlengingsmogelijkheid ook in de huidige situatie gebruiken. Indien de COVID-19 problematiek ten tijde van de eerste verlenging niet voorzien was, kan het bestuursorgaan mogelijk een tweede keer verlengen. Van iedere verlenging moet mededeling worden gedaan aan de aanvrager. Belangrijk voorbeeld voor de praktijk is de omgevingsvergunning waarop de reguliere voorbereidingsprocedure van toepassing is. Hiervoor geldt dat een bestuursorgaan de beslistermijn van acht weken slechts eenmalig met hooguit zes weken kan verlengen (artikel 3.9 lid 2 Wabo). Aan gebruikmaking van deze verlengingsmogelijkheid zijn geen inhoudelijke eisen gesteld; de huidige situatie kan aanleiding geven tot verlenging. Wel moet het bestuursorgaan de verlenging motiveren en bekend-

maken (artikel 3.9 lid 2 Wabo)

2. Als de mogelijkheid van het verlengen van de beslistermijn niet (meer) openstaat, kan een bestuursorgaan de aanvrager van een besluit vragen om in te stemmen met het tijdelijk opschorten van een beslistermijn (**artikel 4:15 lid 2 sub a**). Een beslistermijn wordt opgeschort als er door de aanvrager uitdrukkelijk schriftelijk toestemming is gegeven of als dat zonder twijfel moet worden afgeleid uit de gang van zaken. Een e-mail van de aanvrager volstaat. Van belang is dat de toestemming moet zijn gegeven voordat de beslistermijn verstrijkt. Toestemming achteraf leidt er niet toe dat de beslistermijn herleeft.

3. Tot slot schrijft de Algemene wet bestuursrecht voor dat beslistermijnen worden opgeschort als het bestuursorgaan “door overmacht niet in staat is een beschikking te nemen” (**Artikel 4:15 lid 2 sub c**). Het bestuursorgaan is in zo een geval verplicht hier zo snel mogelijk een melding van te doen. Het is niet zeker of de coronacrisis als overmacht kwalificeert. Uit de **wetsgeschiedenis** en de jurisprudentie (bijv. HR 23 november 2015, **ECLI:NL:PRH:2015:2345**, CBR 28 april 1995, en zaaknr. **95/0498/106/215**) blijkt dat sprake is van overmacht als er geen besluit kan worden genomen door onvoorziene omstandigheden buiten het toedoen van de overheid en die ook buiten zijn risicosfeer liggen. Gedacht moet worden aan bijvoorbeeld een brand of overstroming op het gemeentehuis waardoor de ambtenaren hun werk niet meer kunnen doen. In de wetsgeschiedenis wordt ook vermeld dat ziekteverzuim, voorzienbare pieken in het werkaanbod of problemen van administratieve of organisatorische aard geen beroep op overmacht rechtvaardigen, ook niet als deze problemen van structurele aard zijn. Hieruit zou men kunnen opmaken dat de coronacrisis niet als overmacht kwalificeert. De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport denkt daar anders over. In een **brief aan de Tweede Kamer** liet hij weten dat de beslistermijnen van alle Wob-verzoeken aan zijn ministerie die gaan over de coronacrisis tijdelijk worden opgeschort vanwege overmacht. Voor alle andere Wob-besluiten en, naar wij aannemen, andere besluiten van de Minister zullen de beslistermijnen nog wel onverkort gelden. Ook de Afdeling advisering van de Raad van State schreef recentelijk **in een advies** aan initiatiefnemers van een wetsvoorstel dat sprake kan zijn van overmacht in een crisis zoals hier aan de orde. Maar het blijft onzeker of opschorting vanwege overmacht ook stand houdt bij een bestuursrechter. Onze inschatting is dat de coronacrisis in ieder geval niet in alle gevallen een beroep op overmacht kan rechtvaardigen. In veruit de meeste gevallen zullen bestuursorganen gewoon tijdig besluiten moeten nemen. Op verschillende websites is te lezen dat het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een gedragslijn zal publiceren waarin wordt ingegaan op de vraag wanneer er sprake kan zijn van overmacht. Dit zou voor de praktijk handvatten kunnen bieden. Vooralsnog is onduidelijk of en zo ja wanneer die gedragslijn zal worden gepubliceerd.

Contracten en abonnementen

Contracten en corona: mogelijke moeilijkheden

Door de uitbraak van het coronavirus ondervindt nagenoeg iedereen moeilijkheden met contracten. Zo spelen bij consumenten vragen over hun lopende abonnementen en bijbehorende rechten. Kan het voor mkb'ers lastig zijn om hun contractuele verplichtingen na te komen, bijvoorbeeld omdat hun toeleveranciers niet kunnen leveren of door financiële en/of personele problemen. En ondervinden instellingen contractuele moeilijkheden bij geplande evenementen. Zoals een middelbare school die in juni met een grote groep een (soms al betaalde) eindexamenreis had gepland maar die vanwege de (buitenlandse) overheidsmaatregelen niet kan doorgaan. Ook zzp'ers ondervinden moeilijkheden, omdat bedrijven in deze moeilijke economische tijd opdrachten met hen opzeggen of tijdelijk stopzetten. Tenslotte komen er bij al deze partijen vragen omhoog over het wel of niet nakomen van hun contractuele verplichtingen in het licht van het 'spoorboekje' van de Nederlandse overheid. Deze Q&A probeert antwoord te geven op enkele relevante vragen voor consumenten, mkb'ers, zzp'ers en (publieke) instellingen.

Contractuele verplichtingen in Nederland

Het uitgangspunt van het Nederlands contractenrecht is dat contractpartijen hun overeenkomst moeten nakomen. Dit geldt zowel voor consumenten als bedrijven. Als een van de partijen zijn verplichtingen uit de overeenkomst niet nakomt, kunnen andere partijen dit alsnog van deze partij eisen. Als gevolg van de COVID-19 pandemie en de bijbehorende overheidsmaatregelen kunnen of willen veel partijen de gesloten overeenkomst niet nakomen. Volgens het contractenrecht kan dat alleen, naast dat partijen er onderling samen uit kunnen komen, als sprake is van 'overmacht' of van 'onvoorziene omstandigheden':

- **Overmacht:** een partij kan zijn verplichtingen niet (tijdig) nakomen vanwege omstandigheden die deze partij niet zelf heeft veroorzaakt; en
- **Onvoorziene omstandigheden:** een partij wil zijn verplichtingen niet meer nakomen omdat omstandigheden zijn ontstaan waar tijdens het afsluiten van het contract geen rekening mee is gehouden.

Een beroep op deze mogelijkheden kan leiden tot:

- **Opschorting:** de verplichtingen van partijen over en weer worden gepauzeerd, omdat een van de partijen de verplichtingen niet nakomt; of
- **Ontbinding:** een contractpartij komt zijn verplichtingen niet na, waardoor de andere contractpartij het contract (voortijdig) kan beëindigen.

Hieronder staat per mogelijkheid uitgelegd in welke situatie dat kan en wat de gevolgen zijn.

Wanneer kan ik mij beroepen op overmacht en wat zijn de gevolgen?

Iemand kan zich beroepen op overmacht wanneer het feitelijk, fysiek of wettelijk onmogelijk is om het contract na te komen. Die onmogelijkheid moet vervolgens niet de schuld zijn van deze partij, of op grond van de wet of op een andere manier voor zijn risico komen. Denk bijvoorbeeld aan het niet kunnen nakomen als gevolg van een natuurramp. De vrachtwagenchauffeur kan bijvoorbeeld niet meer rijden, omdat de wegen zijn vernield.

Een overmachtssituatie die kan ontstaan als gevolg van de huidige maatregelen speelt bijvoorbeeld in de horeca. Denk aan ondernemers die feesten moeten cancelen, omdat de horeca gesloten moet zijn. De vraag die dan speelt, is of de organisator van het feest naleving van het contract kan afdwingen. Of dat het geval is hangt af van wat in het specifieke contract is afgesproken over overmacht. Verder brengt het 'spoorboekje' van de overheid een beperkte heropening van de horeca op gang, waardoor het vaststellen van overmacht des te meer een grijs gebied is. Het is daarom voor ondernemers in de horeca van belang om nauwkeurig de verplichtingen uit het contract naast de (nieuwe) maatregelen van de overheid te leggen. Op deze manier kunnen ondernemers bepalen of zij, eventueel door in overleg met de wederpartij contractuele aanpassingen te doen, hun verplichtingen uit het contract kunnen nakomen.

Het is in algemene zin lastig te bepalen of nakoming daadwerkelijk onmogelijk is, omdat het steeds afhankelijk is van de specifieke omstandigheden van het geval en het toepasselijke contract. Over het algemeen geldt wel dat een financiële overweging een beroep op overmacht niet rechtvaardigt. Als een bloemist (onder een bestaand contract) geen bloemen wil leveren omdat door COVID-19 de inkooprijzen van bloemen explosief is gestegen geldt dat niet als een overmachtssituatie.

De gevolgen van een succesvol beroep op overmacht zijn:

- dat de partij die zich daarop beroept, haar eigen verplichtingen niet hoeft na te komen en niet aansprakelijk is voor schade die de andere partij lijdt.
- dat degene die een beroep doet op overmacht indien gewenst de overeenkomst kan ontbinden. Dat betekent dat het contract tussen partijen niet meer geldt, en dat ze de prestaties die ze al hebben verricht (zoals bijvoorbeeld een betaling) weer ongedaan moeten maken. Wanneer het ongedaan maken niet mogelijk is, vanwege de aard van de geleverde prestatie (zoals een al gekapte boom), dan moeten waarde van de prestaties over en weer worden vastgesteld en onderling worden afgerekend.

Moet wel ik betalen voor een goed of dienst, ondanks dat mijn wederpartij het goed of de dienst niet kan leveren?

Als de ene partij de overeenkomst niet nakomt, hoeft de andere partij zijn verplichting ook niet na te komen en kan deze zijn prestatie (bijvoorbeeld de betaling) opschorten. De opschorting moet wel proportioneel zijn. Ook kan een beroep op ontbinding van de overeenkomst behulpzaam zijn.

Bij het vermoeden of de vrees dat de leverancier, opdrachtnemer of wederpartij vanwege financiële problemen of overheidsmaatregelen, niet (tijdig) aan zijn verplichtingen kan voldoen, is het raadzaam om een aanmaning te sturen om de overeenkomst binnen een redelijke termijn na te komen. Als de wederpartij de overeenkomst vervolgens niet binnen de gegeven termijn nakomt, of aangeeft inderdaad de verplichtingen niet te kunnen nakomen, kan de overeenkomst worden ontbonden. Volgens de wet is ontbinding alleen mogelijk als de omstandigheden dit rechtvaardigen. Dit is niet het geval bij ontbinding van de koop van een auto omdat vanwege de COVID-19 pandemie de autodealer enkele reserveonderdelen niet op tijd kan leveren. Een beroep op ontbinding begint met het sturen van een ontbindingsbrief naar de betreffende wederpartij. Mocht zij niet akkoord gaan, dan is de gang naar de rechter de volgende stap.

Tot slot. Het komt soms voor dat een leverancier, opdrachtnemer of wederpartij annuleringskosten in rekening brengt na ontbinding van de overeenkomst. Dit is niet toegestaan - ondanks dat dit in de overeenkomst staat. Vanaf het moment van ontbinding bestaan de rechten en verplichtingen uit de overeenkomst namelijk niet meer en kan een leverancier, opdrachtnemer of wederpartij op grond van de overeenkomst dus ook geen annuleringskosten in rekening brengen.

Wanneer is er sprake van onvoorziene omstandigheden?

Als een beroep op overmacht onmogelijk is, kan de regeling van onvoorziene omstandigheden uitweg bieden. Bij onvoorziene omstandigheden kan een partij de verplichte prestatie onder het contract feitelijk wel leveren, maar is het verrichten van deze prestatie (economisch) zeer bezwaarlijk. Bijvoorbeeld omdat omstandigheden zijn ontstaan waar tijdens het afsluiten van het contract geen rekening mee is gehouden. Denk hierbij aan een kledingwinkel die een contract heeft met een kledingproducent om een nieuwe kledinglijn in mei te promoten en verkopen. De kledingwinkel is feitelijk in staat om de betalings- en promotieverplichtingen te vervullen. Vanwege COVID-19 en de overheidsmaatregelen kopen consumenten echter minder kleding (in ieder geval niet meer fysiek in winkels). Hierdoor kan een beroep op nakoming door de kledingproducent richting de kledingwinkel economisch bezwaarlijk zijn. Bedenk hierbij wel dat de overheidsmaatregelen aan de hand van het 'spoorboekje' in toenemende mate versoepelen. Een beroep op het standpunt dat nakoming (economisch) bezwaarlijk is, zal de rechter minder snel honoreren naarmate de overheidsmaatregelen versoepelen.

Een beroep op onvoorziene omstandigheden start met een verzoek bij de rechter. Bij een succesvol beroep op onvoorziene omstandigheden kan de rechter het contract wijzigen of ontbinden. De rechter heeft hierbij grote vrijheid: de wijziging of ontbinding kan geheel of gedeeltelijk, en tijdelijk of blijvend worden uitgesproken. Ook kan de rechter de partijen verplichten om het contract te heronderhandelen. Het is overigens goed om te weten dat de rechter in het verleden terughoudend was bij het toekennen van een beroep op onvoorziene omstandigheden. Zo werd tijdens de kredietcrisis ook een beroep gedaan op deze bepaling, maar vaak zonder succes.

Tot slot is het belangrijk om te realiseren dat de huidige coronacrisis ook invloed heeft op nieuw overeengekomen contracten. Als partijen vanwege coronagerelateerde omstandigheden in de toekomst een overeenkomst niet meer kunnen nakomen, slaagt een beroep op onvoorziene omstandigheden waarschijnlijk niet snel. De kans is namelijk klein dat de specifieke omstandigheden bij het aangaan van het contract niet waren voorzien.

Ik betaal maandelijks voor verschillende abonnementen. Kan ik de betaling van mijn abonnementen stopzetten en zo ja, onder welke voorwaarden?

In principe geldt dat abonnementen, en daarmee de betalingsverplichting, tijdens deze periode gewoon doorlopen. Opzeggen van het abonnement kan alleen onder de geldende voorwaarden.

Echter, veel bedrijven zijn door het coronavirus in ieder geval nog tot 1 juni 2020 gedwongen dicht. Voor sportscholen is het bijvoorbeeld zelfs tot 1 september verboden om binnen in de sportschool mensen te ontvangen. Dit zorgt voor recht op compensatie. Deze compensatie kan bestaan uit het tijdelijk stopzetten van het abonnement of het terugvorderen van betaling. In de praktijk worden er ook tegoeden of andere tegemoetkomingen aangeboden ter compensatie.

Het coronavirus is een uitzonderlijke situatie. Het is daarom niet altijd redelijk om een beroep te doen op het stopzetten of terugvorderen van betaling. Probeer eerst samen met de verstrekker van het abonnement te kijken naar een passende oplossing. Uiteraard geldt hierbij dat als de wederpartij de overeenkomst niet nakomt, er geen wederzijdse verplichting bestaat om de overeenkomst na te komen.

Verder bieden enkele sportscholen nu alternatieve sportlessen aan die buiten plaatsvinden. Bedenk hierbij dat deze alternatieve vormen waarschijnlijk niet gelijkwaardig zijn aan het abonnement waarvoor je oorspronkelijk een contract hebt afgesloten. Wederom geldt voor deze alternatieve vormen dus dat je hier niet mee akkoord hoeft te gaan. Doe je dit wel, dan heb je eventueel recht op compensatie. Dit is afhankelijk van je afgesloten contract en de omstandigheden van het geval.

Deze uitgangspunten gelden ook voor de situatie waarin een contract is aangegaan om in de toekomst voor een bepaalde periode een dienst te ontvangen. Denk bijvoorbeeld aan een (indoor) sportabonnement voor de maanden juli en augustus.

Ik heb een kaartje gekocht voor een evenement. Kan ik mijn geld terugkrijgen als het evenement wordt afgelast?

De coronacrisis heeft grote gevolgen voor de evenementenbranche. Vanwege de overheidsmaatregelen zijn tot 1 september alle vergunningsplichtige evenementen verboden. Bovendien zijn grootschalige samenkomsten voorlopig nog verboden. Hierdoor zijn veel evenementen, zoals festivals, concerten en lezingen, afgelast. Voor veel consumenten die toegangsbewijzen voor evenementen hebben gekocht is vervolgens de vraag of zij hun geld terug kunnen krijgen.

Het is waarschijnlijk dat de organisator een beroep kan doen op overmacht, zie daarvoor hieronder. Een beroep op overmacht heeft tot gevolg dat de organisator zijn eigen verplichtingen niet hoeft na te komen. Echter, wanneer de organisator een beroep doet op overmacht en het evenement annuleert of uitstelt, kan de consument de overeenkomst over de koop van het toegangsbewijs ontbinden. Vervolgens heeft de consument recht op geld terug van de organisator voor het gekochte toegangsbewijs, inclusief eventueel betaalde reserverings- en/of servicekosten. Een beroep op ontbinding kunt u starten door een ontbindingsbrief te sturen en mocht de organisatie niet akkoord gaan, dan kunt u naar de rechter.

De praktijk laat verder zien dat organisatoren verschillende oplossingen aandragen. Zo verplaatsen organisatoren het festival, bieden zij bijvoorbeeld een voucher aan of blijft uw toegangsbewijs geldig voor een volgende editie. Met deze mogelijkheden hoeft u niet akkoord te gaan. Omdat u recht had op een festival dat zou plaatsvinden op een specifieke datum, komt de organisator de overeenkomst niet na. Hierdoor kunt u de overeenkomst ontbinden en heeft u recht op geld terug.

In de huidige tijden worden veel grote en kleine organisatoren hard geraakt door de coronacrisis. U zou dit mee kunnen nemen in uw overweging om toch akkoord te gaan met een alternatief voorstel van de organisator of om de aankoop van uw toegangsbewijs als een donatie te zien aan de organisator.

Als organisator heb ik vanwege de overheidsmaatregelen mijn evenement(en) afgelast. Wat zijn mijn rechten en verplichtingen?

Algemeen

Vanwege de huidige overheidsmaatregelen heeft u als organisator uw evenement afgelast. Afgelastingen en bijbehorende gevolgen treffen niet alleen de grotere festivalorganisatoren, maar ook vooral kleinere organisatoren zoals toneelgroepen en concertlocaties. Bij de organisatie van een evenement zijn veel partijen betrokken, zoals onder meer leveranciers van hardware en voedselwaren, podiumbouwers, artiesten én de kopers van een ticket. Ook kunt u hierbij denken aan de situatie waarbij u als organisator niet één evenement organiseert, maar over een bepaalde periode een doorlopend evenement organiseert. Bijvoorbeeld het doorlopend organiseren van sportlessen in grote groepen voor kinderen of volwassenen.

Door de huidige overheidsmaatregelen was u verplicht om uw evenement te annuleren, waardoor de kans groot is dat u een beroep kunt doen op overmacht. Toch blijft dit ook afhankelijk van uw contract, omdat u bij overeenkomst kunt afwijken van de wettelijke definities en gevolgen van overmacht. Verder versoepelen de komende tijd de overheidsmaatregelen aan de hand van het 'spoorboekje' in toenemende mate. Dit beïnvloedt ook uw mogelijkheid om een beroep op overmacht te doen. Bekijk daarom goed of het houden van uw evenement nog feitelijk, fysiek of wettelijk onmogelijk is onder de huidige overheidsmaatregelen.

Verder zijn uw overige rechten en verplichtingen afhankelijk van het toepasselijke contract en de verzekeringen die u als organisator hebt afgesloten. Hieronder gaan we in op de rechten en verplichtingen ten opzichte van enkele betrokken partijen bij een afgelast evenement.

Moet ik mijn leveranciers betalen?

Waarschijnlijk heeft u als organisator van een evenement een overeenkomst met verschillende leveranciers. U huurt bijvoorbeeld een geluidinstallatie en bestelt catering voor uw evenement. Ondanks dat u vanwege de overheidsmaatregelen (met een beroep op overmacht) uw festival heeft afgelast of uitgesteld, blijven deze afzonderlijke leveranciersovereenkomsten bestaan.

Indien de leverancier wel in staat is om bijvoorbeeld de geluidsinstallatie te leveren, ontstaat er een lastige situatie. De leverancier kan dan namelijk de dienst of het goed leveren, maar u bent niet in staat om de dienst of het goed te ontvangen. In principe moet u de verplichtingen onder het contract nakomen en dus uw leveranciers betalen. Dit uitgangspunt is afhankelijk van de overeenkomst en algemene voorwaarden die u gesloten heeft met uw leveranciers. Eventueel bevat uw overeenkomst bepalingen over de situatie waarin het evenement is afgelast of uitgesteld.

Als uw prestaties onder het contract bestaan uit het ontvangen van en betalen voor de dienst of het goed, dan kunt u in de hierboven situatie mogelijk een beroep doen op overmacht. De overheidsmaatregelen zijn waarschijnlijk de reden dat u de prestatie van de leverancier niet kan ontvangen. Hierdoor valt het niet kunnen ontvangen van de prestatie van de leverancier u mogelijk niet toe te rekenen. Het is op voorhand lastig om te bepalen of u als ontvanger van de prestatie in dergelijke situaties een beroep kunt doen op overmacht. Dit hangt steeds af van de specifieke omstandigheden van het geval en het toepasselijke contract. Daarnaast bespreken wij hierboven al dat het van belang is om te bekijken of het doen van een beroep op overmacht nog mogelijk is onder de huidige versoepelde overheidsmaatregelen.

In algemene zin kunt u uiteraard overwegen om nogmaals in overleg te treden met de leverancier. Dan kunt u de mogelijkheden bekijken voor een oplossing. Denk bijvoorbeeld aan het verplaatsen van de datum van levering naar de nieuwe datum van het evenement.

Moet ik de locatiehuur betalen?

In relatie tot de partij van wie u de locatie huurt voor uw evenement bestaat mogelijk een soortgelijke situatie als hierboven beschreven. Onder de overeenkomst met uw verhuurder bestaat uw verplichting waarschijnlijk uit het betalen van het huurbedrag en in gebruik nemen van de locatie. De verplichting van de verhuurder bestaat uit het ter beschikking stellen van de locatie. De verhuurder is nog in staat om de locatie beschikbaar te stellen, maar u kunt deze locatie niet afnemen vanwege de huidige overheidsmaatregelen.

In principe moet u de verplichtingen onder het contract nakomen en dus betalen voor de locatie. Dit uitgangspunt is afhankelijk van de overeenkomst en algemene voorwaarden die u gesloten heeft met uw verhuurder. Eventueel bevat uw overeenkomst bepalingen over de situatie waarin het evenement is afgelast of uitgesteld.

Verder is het in deze situatie van belang om te inventariseren of de verhuurder de locatie onder de huidige overheidsmaatregelen überhaupt nog kan en/of mag verhuren. Zo niet, dan is duidelijk dat de verhuurder niet kan nakomen en hoeft u dat dus ook niet te doen.

Kan de verhuurder de locatie wel ter beschikking stellen, dan is het raadzaam om te onderzoeken of u zich mogelijk kan beroepen op overmacht. Dit hangt wederom af van de specifieke omstandigheden van het geval, waar met name van belang is of het voor u feitelijk en/of wettelijk onmogelijk is om de prestatie van de wederpartij te ontvangen.

Verder kunt u in overleg treden met de locatieverhuurder om eventueel de huur van de locatie te verplaatsen naar een andere datum.

Moet ik het geld teruggeven aan degenen die een ticket hebben gekocht?

In het geval van een evenement of in het geval van een doorlopende activiteit (zoals het verzorgen van wekelijkse sportlessen) sluit u als organisator een overeenkomst met de koper van een toegangsbewijs. Onder deze overeenkomst bent u verplicht om een evenement of activiteit te hosten op de geplande datum(s) en heeft u recht op de prijs van het toegangsbewijs. De koper van het toegangsbewijs is verplicht de prijs daarvoor te betalen in ruil voor het recht om het evenement op de geplande datum bij te wonen. Verdere verplichtingen tussen u als organisator en de koper van een toegangsbewijs kunnen in de algemene voorwaarden zijn geformuleerd.

U kunt als organisator waarschijnlijk een beroep doen op overmacht jegens de koper van een toegangs-

bewijs, wanneer u bovenstaande verplichting niet kunt nakomen vanwege de huidige overheidsmaatregelen. Vervolgens zou u op die grond het evenement kunnen annuleren of uitstellen. Hierboven bespraken wij al dat het van belang is om te bekijken of het doen van een beroep op overmacht nog mogelijk is onder de huidige versoepelde overheidsmaatregelen.

Na een beroep op overmacht bent u in beginsel niet verplicht om de consument het bedrag van de ticketaankoop terug te betalen of verdere schade te vergoeden. Dit hangt af van omstandigheden van het geval en de gehanteerde algemene voorwaarden. In de algemene voorwaarden kunt u bijvoorbeeld een andere definitie van overmacht hebben geformuleerd. Ook kunnen de algemene voorwaarden andere gevolgen voor overmacht hebben bepaald dat de wet voorschrijft.

Een consument heeft echter wel het recht om de overeenkomst te ontbinden, wanneer u zich als organisator op overmacht beroept en het evenement annuleert of uitstelt. Een beroep op ontbinding wordt gestart door een ontbindingsbrief en mochten partijen er niet uitkomen, dan kan één van de partijen, of allebei, naar de rechter. Indien een beroep op ontbinding slaagt (bijvoorbeeld doordat partijen akkoord gaan of omdat de rechter dit beslist), bent u als organisator gehouden om de prijs van het toegangsbewijs aan de consument terug te betalen. Hierbij is het weer van belang dat u de door u gehanteerde algemene voorwaarden goed bestudeert. Bekijk wat er is opgenomen over de wijze en termijn van terugbetaling van de ticketprijs in geval van annulering of uitstel van het evenement (vanwege overmacht). De terugbetaling dient binnen een redelijke termijn plaats te vinden.

Deze roerige tijden zullen ongetwijfeld een negatief effect hebben op de omzet en het voortbestaan van een onderneming of leverancier van diensten. Wellicht kunnen partijen daarom ook overwegen om na te denken over alternatieve oplossingen. Zo kan een organisator bijvoorbeeld de consument de keuze geven om het ticket te behouden voor toegang tot een later evenement, of kan zij de consument vragen de ticketprijs om te zetten in een donatie. Let op, de consument hoeft hier niet mee akkoord te gaan en kan zijn recht op terugbetaling desnoods afdwingen bij de rechter.

Praktische take-aways

Bekijk wat uw verplichtingen en rechten zijn onder het bestaande contract of de toepasselijke algemene voorwaarden:

- a) Staat er een overmachtsclausule in het contract?
- b) Wanneer is er sprake van overmacht volgens zo een clausule?
- c) En wat zijn de gevolgen van een beroep op overmacht?
- d) Heeft u de verplichting om melding te maken van het feit dat u niet (op tijd) uw verplichtingen kunt nakomen?

Overige suggesties zijn:

- e) Documenteer of (en zo ja, hoe) COVID-19 en de (versoepelde) overheidsmaatregelen het onmogelijk of lastig maken om uw verplichtingen na te komen.
- f) Heeft u een verzekering afgesloten of heeft de contractspartij dit gedaan? Denk hierbij aan een aansprakelijkheidsverzekering, annuleringsverzekering, evenementenverzekering of een kredietverzekering. Dit is relevant indien u geen beroep kunt doen op overmacht, dan wel u er niet uitkomt met uw contractspartij, waardoor de financiële verplichtingen dus blijven bestaan. Het is goed om ook dit te checken.
- g) Bekijk of u in gesprek kunt treden met uw wederpartij. Wellicht komen jullie er samen uit.
- h) Indien er nieuwe afspraken zijn gemaakt na heronderhandeling, documenteer deze goed.

5.

Hypotheeken, krediet, huur, borgstelling en tegemoetkoming

Hypotheek.

Welke gevolgen heeft het coronavirus voor mijn hypotheekbetaling?

Het coronavirus heeft impact op het inkomen van veel mensen. Mogelijk heeft u vragen over uw maandelijkse vaste lasten, zoals hypotheek, en of u deze kunt blijven betalen.

Verschillende banken schieten hypotheekbetalers in financiële nood te hulp. Deze banken hebben al **besloten** om kleinere ondernemingen zes maanden uitstel van aflossing of de mogelijkheid tot verlaging van het maandbedrag te bieden op hun lopende leningen.

Ook voor consumenten zijn er mogelijkheden. Kijk vooral naar de individuele banken voor specifieke regelingen, dan wel Q&A's.

Banken hebben over het algemeen een speciale Corona page op hun website. Raadpleeg die vooral om te bezien of er mogelijkheden zijn om de betaling van rente en aflossing – onder voorwaarden – op pauze te zetten.

Op 7 april 2020 zijn banken en verzekeraars met de Rijksoverheid overeengekomen dat er tot tenminste 1 juli 2020 geen gedwongen woningverkoop in verband met achterstallige betalingen zullen plaatsvinden. Zij hebben daartoe een **gezamenlijk statement** uitgebracht. De termijn kan in goed overleg worden verlengd als daar aanleiding toe is. Verkoop naar aanleiding van achterstallige betalingen blijft wel mogelijk als u en uw kredietverstrekker gezamenlijk besluiten dat dit voor beide partijen nu de beste oplossing is. De regeling is niet van toepassing als er sprake is van criminele activiteiten, fraude, oneigenlijk gebruik van de woning, bedreiging of leegstand.

Koninklijke Horeca Nederland heeft een modelbrief gericht aan banken opgesteld voor ondernemers met een hypotheek op een horecagelegenheid. In deze modelbrief wordt aandacht gevraagd voor de uitzonderlijke situatie waar u als horecaondernemer in bent beland (het tijdelijk sluiten van de deuren). De brief kan gebruikt worden om een aflossingsregeling aan te vragen voor uw hypotheek. Klik [hier](#) voor de modelbrief.

Krediet.

Ik heb een aantal producten gekocht en ik heb voor de aanschaf van deze producten een consumentenkrediet aangevraagd. Kan ik uitstel van betaling krijgen?

Bij verschillende banken geldt dat mensen die een consumptief krediet hebben aangevraagd en nu financiële problemen ondervinden als gevolg van het coronavirus uitstel van betaling kunnen aanvragen.

Verschillende banken bieden deze mogelijkheid inmiddels. Banken hebben over het algemeen een speciale Corona page op hun website. Raadpleeg die vooral om te bezien of er mogelijkheden zijn om de betaling van rente en aflossing – onder voorwaarden – op pauze te zetten.

BKR-Registratie.

Krijg ik een negatieve BKR-registratie als ik gebruik maak van een betaalregeling en wat heeft dat voor gevolgen?

Bestaande BKR-registraties veranderen niet. Als je reeds een BKR-registratie én een betalingsachterstand had en daarbovenop een van de betaalregelingen uit voorgaande vragen hebt afgesproken met je kredietverstrekker, dan meldt je kredietverstrekker de betaalregeling aan de stichting BKR.

Een negatieve BKR-registratie blijft 5 jaar staan in het registratieoverzicht. Een eventuele toekomstige kredietverstrekker kijkt naar deze negatieve registratie, je bestaande leningen, je inkomsten en je vaste lasten om te kunnen beoordelen of een nieuwe lening past bij jouw financiële situatie. Een negatieve registratie kan tot gevolg hebben dat de kredietverstrekker oordeelt dat het onzeker is of jij een toekomstige lening kan terugbetalen. Hierdoor kan de kredietverstrekker besluiten om lager of zelfs helemaal geen krediet te verstrekken,

waardoor het bijvoorbeeld lastig wordt om in de toekomst een nieuwe hypotheek af te sluiten.

De coronacrisis is een uitzonderlijke situatie, waardoor er een uitzondering is gemaakt voor betalingsachterstanden in verband met een corona-betalregeling. Als er nog geen sprake was van een betaling-sachterstand en je een corona-betalregeling hebt afgesproken met je kredietverstrekker, dan wordt de betalingsachterstand als gevolg van een betaalregeling in principe niet gemeld. Melding vindt alleen plaats als de betaalregeling je hypotheek betreft en de regeling minimaal vier maanden duurt. Sommige krediet-verstrekkers melden een betalingsachterstand automatisch, maar dit is volgens het BKR in deze situatie eerder een uitzondering. Neem bij vragen contact op met je kredietverstrekker.

Huur.

Ik ben een particuliere huurder en ik ben mijn inkomsten kwijtgeraakt. Welke gevolgen heeft dit voor de betaling van mijn huur?

Inkomstenderving heeft in principe geen gevolgen voor de betaling van uw huur. U bent nog steeds verplicht om maandelijks uw huurbedrag over te maken aan uw verhuurder. Er bestaat geen wettelijke grond om de huur te verlagen naar aanleiding van inkomstenderving. Ook in standaardcontracten ontbreekt een dergelijke grond. In het geval dat u door de coronacrisis niet in staat bent om de huur te betalen, is het raadzaam om in overleg te treden met uw verhuurder om een betalingsregeling af te spreken.

Het niet (meer) kunnen betalen als gevolg van inkomstenderving wordt niet snel aangemerkt als overmacht. De kans is dus – vooralsnog – niet groot dat huurders zich kunnen beroepen op overmacht om zo geen huur meer te mogen betalen, of deze eenzijdig te verlagen.

Ik ben een particuliere huurder en mijn tijdelijke huurcontract loopt binnenkort af. Hoe moet ik met deze situatie omgaan?

Op 25 april 2020 is een spoedwet over de verlenging van tijdelijke huurovereenkomsten in werking getreden. Deze spoedwet biedt een oplossing voor de situatie dat een tijdelijk huurcontract afloopt tijdens deze coronacrisis. Op basis van deze spoedwet kunt u met uw verhuurder overeenkomen om het tijdelijke huurcontract te verlengen met enkele maanden. Onder huidige wetgeving is het alleen mogelijk om een tijdelijk huurcontract te verlengen voor onbepaalde tijd. Verhuurders kunnen of willen in veel gevallen niet overgaan tot een huurcontract voor onbepaalde, waarmee een aflopend tijdelijk huurcontract wordt opgezegd. De spoedwet biedt de mogelijkheid om een aflopend tijdelijk huurcontract voor bepaalde tijd te verlengen.

De wet geldt voor huurcontracten die eindigen of zijn geëindigd tussen 1 april 2020 en 30 juni 2020. Tijdelijke huurcontracten die eindigen of zijn geëindigd tussen deze periode kunnen eenmalig verlengd worden met maximaal drie maanden, zijnde tot uiterlijk 1 september 2020. Als de coronacrisis langer duurt kan de spoedwet verlengd worden.

Uw verhuurder hoeft het tijdelijke contract niet te verlengen als uw verhuurder voor 1 april 2020 bijvoorbeeld al afspraken had gemaakt om de woning te verkopen, te slopen of te renoveren, als uw verhuurder zelf in het huis wil gaan wonen of als u zich niet als goed huurder gedraagt.

Ik ben een (kleine) ondernemer en mijn inkomsten zijn aanzienlijk teruggelopen of in zijn geheel weggefallen. Welke gevolgen heeft dit voor de betaling van de huur van mijn bedrijfspand?

U zult ten eerste uw huurovereenkomst met de verhuurder moeten raadplegen. Hierin kan een bijzondere regeling zijn opgenomen, waarin overmachtssituaties zijn beschreven op grond van welke aanspraak gemaakt kan worden op een huurprijzvermindering of opschorting van betaling. Indien dit niet het geval is kunt u in overleg treden met uw verhuurder over eventuele huurkorting of (tijdelijke) vrijstelling van de verplichting tot huurbetaling.

Het niet (meer) kunnen betalen als gevolg van inkomstenderving wordt niet snel aangemerkt als overmacht. De kans is dus – vooralsnog – niet groot dat huurders zich kunnen beroepen op overmacht om zo geen huur meer te mogen betalen, of deze eenzijdig te verlagen.

Detailhandel Nederland roept retailers en verhuurders van vastgoed op om een gezamenlijke kortetermijnoplossing te vinden voor acute liquiditeitsproblemen van huurders en verhuurders. Zij hebben daartoe een aantal guidelines opgesteld. De guidelines vindt u [hier](#). Tevens hebben onder meer Detailhandel Nederland en enkele bracheorganisaties van vastgoedverhuurders een akkoord bereikt met betrekking tot maatregelen voor huurders in de retailsector. Kern van de afspraken vormt de mogelijkheid voor huurders om ten minste 50% van de huurbetalingsverplichtingen op te schorten voor een periode van 3 maanden. Het steunakkoord is niet bindend, maar kan als basis dienen voor afspraken op maat.

Koninklijke Horeca Nederland heeft een modelbrief gericht aan verhuurders opgesteld voor ondernemers die hun pand huren. In deze modelbrief wordt aandacht gevraagd voor de uitzonderlijke situatie waar u

als horecaondernemer in bent beland (het tijdelijk sluiten van de deuren). De brief kan gebruikt worden om een tijdelijke vrijstelling aan te vragen bij de verhuurder. Klik [hier](#) voor de modelbrief.

Wat houdt de verruiming borgstelling midden- en kleinbedrijf (“BMKB”) in en wat betekent deze verruiming voor mij als ondernemer?

Het ministerie van economische zaken en Klimaat staat binnen de reguliere BMKB borg voor kredieten aan ondernemingen met minder dan 250 werknemers (fte) met een jaaromzet tot 50 miljoen euro of een balanstotaal tot 43 miljoen euro. Het borgstellingskrediet is 50% van het krediet dat de financier verstrekt. De verruiming houdt in dat de omvang van het borgstellingskrediet verhoogd wordt van 50% naar 75%. Ter aanvulling op deze maatregel heeft het kabinet besloten om de premie voor de verruimde BMKB-regeling te verlagen van 3,9% naar 2%. Daarnaast wordt het garantiebudget van de BMKB verhoogd van de beschikbare 765 miljoen euro naar 1,5 miljard euro. Verder wordt de looptijd van een krediet verlengd tot vier jaar en wordt er voor toegang tot de regeling gebruik gemaakt van een omzettoets in plaats van een uitgebreide liquiditeitsprognose. Zie voor meer informatie het bericht op [rijksoverheid.nl](#).

Veel MKB-bedrijven maken gebruik van niet-bancaire financiers. Deze niet-bancaire financiers kunnen zich accrediteren, waarna zij ook gebruik kunnen maken van de verruimde BMKB-regeling. Voor u als ondernemer in het MKB betekent dit dat u de mogelijkheid heeft om sneller en meer geld te lenen, zodat u kunt blijven voldoen aan uw betalingsverplichtingen. Zo kunt u de inkomsten die u door het coronavirus misloopt (deels) compenseren. Lenen kan in de vorm van het aangaan van een nieuwe lening, een nieuw rekening courant krediet of een verhoging van het bestaand rekening courant krediet.

De regeling geldt ook voor zzp'ers, mits zij een rechtspersoon (eenmanszaak, vof of bv) bezitten. De regeling is niet van toepassing op ondernemingen die niet vallen onder de MKB-definitie en op natuurlijke personen. Ook zijn bepaalde bedrijfspgroepen en financieringsdoelen (bijvoorbeeld bedrijven in de financiële sector, vastgoed en publieke gezondheidszorg) uitgesloten van de regeling. Klik [hier](#) voor de specifieke verruimde regeling borgstellingskrediet voor de landbouw.

Ondernemers die van de regeling gebruik willen maken kunnen zich melden bij hun kredietverstrekker.

Wat houdt de Garantie Ondernemersfinanciering in en wat betekent deze regeling voor mij als ondernemer?

De regeling Garantie Ondernemersfinanciering (“GO”) is bedoeld voor Mkb'ers en grote bedrijven die lastig bij de bank terecht kunnen. De overheid staat met de GO garant voor bankleningen en bankgaranties. Het MKB en grote bedrijven kunnen zo onder andere gemakkelijker bankleningen aangaan. De GO bestond al, maar is net als de BMKB-regeling in verband met de coronacrisis versoepeld. De versoepeling houdt in dat het garantiepercentage op bankleningen en bankgaranties en het totale garantieplafond voor de GO-regeling worden verhoogd. Klik [hier](#) voor meer informatie over de GO.

Ondernemers kunnen terecht bij een van de geaccrediteerde financiers, die vermeld staan op de website van RvO.

De versoepelde GO-regeling is onder voorwaarden ook toepasbaar op kredieten die zijn verstrekt in verband met de coronacrisis vanaf 24 maart 2020 tot de inwerkingtreding van de regeling.

De regeling staat open van 29 april 2020 tot 15 december 2020.

Financiële tegemoetkoming ondernemers.

De overheid heeft besloten bepaalde ondernemers financieel tegemoet te komen? Val ik hieronder?

De tegemoetkoming van €4.000 is bedoeld voor MKB-bedrijven. Denk aan de horeca-, verzorgings- en de reisbranche.

Het kabinet heeft besloten om de tegemoetkomingsregeling aan te vullen. Vanaf uiterlijk 15 april 2020 is de tegemoetkoming ook aan te vragen voor onder andere kleinere MKB-winkeliers, dienstverleners zoals taxi's en paramedische beroepen die niet-gecontracteerde zorg verlenen, zoals fysiotherapeuten en tandartsen. Kijk [hier](#) of je aanspraak kunt maken op deze tegemoetkoming.

Kleinere ondernemingen.

Zijn er regelingen getroffen voor ondernemingen met een kleine financieringsbehoefte?

Ondernemers met een kleine financieringsbehoefte kunnen gebruik maken van de Klein Krediet Corona (KKC) regeling. Dit houdt in dat kleinere ondernemingen bij verschillende banken, financiers die geaccrediteerd zijn voor de BMKB-C-regeling en andere financiers die zich laten accrediteren bij RVO, een overbruggingskrediet kunnen aanvragen voor een bedrag tussen de €10.000 en €50.000 met een looptijd van maximaal 5 jaar en een maximale rente van 4%. De overheid staat voor 95% garant.

De KKC-regeling staat open voor ondernemers die voor de coronacrisis voldoende winstgevend waren,

minimaal €50.000 omzetten en een inschrijving bij de KvK van voor 1 januari 2019 hadden. De regeling wordt voorgelegd aan de Europese Commissie. Na akkoord van de Europese Commissie kunnen ondernemers bij hun financier terecht.

Zijn er specifiek regelingen opgesteld voor Startups en Scale-ups die zijn getroffen door de coronacrisis?

De overheid heeft ook gedacht aan startups, scale-ups en andere innovatieve bedrijven die in de problemen dreigen te komen door de coronacrisis. Deze ondernemingen kunnen vanaf 29 april 2020 de zogenaamde Corona-Overbruggingslening (COL) aanvragen. Het kabinet stelt in eerste instantie in totaal 100 miljoen euro beschikbaar. Op verzoek van het kabinet zullen de Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) deze kredieten gaan verstrekken, omdat er bij deze ondernemingen meestal geen sprake is van een bankrelatie. Klik [hier](#) voor meer informatie over criteria en het aanvragen van de COL.

Naast de COL wordt er via het Tijdelijk Overbruggingskrediet Programma innovatieve Start- en Scale-ups (TOPSS) 100 miljoen euro beschikbaar gesteld in de vorm van converteerbare leningen. Kijk [hier](#) of je in aanmerking komt voor de regeling.

In aanvulling op voorgaande regelingen wordt de SEED Capital-regeling verhoogd, van 22 miljoen naar 32 miljoen euro. Met deze regeling verstrekt het ministerie van EZK kapitaal aan investeringsfondsen, waardoor deze fondsen innovatieve ondernemingen, waaronder startups op technologische en creatief gebied, beter kunnen ondersteunen.

Zijn er regelingen getroffen voor kleinere non-bancair gefinancierde bedrijven die zijn getroffen door de coronacrisis?

Naast de uitbreiding van de BMKB-regeling voor non-bancaire financiers en de Klein Krediet Corona regeling, verstrekt Qredits (verstrekker van microkredieten) kredieten tot 250.000 euro aan kleine bedrijven die niet bij de bank terecht kunnen voor financiering. Het kabinet heeft aangekondigd Qredits financieel te ondersteunen, zodat Qredits tijdelijk uitstel van aflossing met rentekorting kan bieden aan kleinere non-bancaire gefinancierde bedrijven die door de coronacrisis zijn getroffen. Deze maatregel staat open tot eind mei 2020. Klik [hier](#) voor de voorwaarden.

Bestaan er naast de financiële regelingen ook nog andere voorzieningen waar het MKB op kan terugvallen in deze crisisperiode?

De stichting Ondernemersklankbord (OKB) geeft normaliter voor 150 euro professionele coaching aan het MKB. De coaching wordt verzorgd door oud-ondernemers. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat verhoogt de subsidie aan het OKB, zodat MKB-ondernemers die het lastig hebben door de coronacrisis gratis gebruik kunnen maken van professionele coaching. Klik [hier](#) voor meer informatie over de stichting.

Privacy

Moet ik mij nog steeds houden aan de privacywetgeving?

Ondanks de ontregeling van het dagelijks leven door de coronacrisis, blijft de privacywetgeving van toepassing. De Nederlandse privacy toezichthouder, de Autoriteit Persoonsgegevens (AP), heeft dit onlangs onderstreept. De AP geeft aan dat de coronacrisis geen excuus mag worden om de privacy helemaal overboord te gooien.

De AP zal wel organisaties de ruimte geven om de gevolgen van de coronacrisis te bestrijden. Hiernaast geeft de toezichthouder aan dat ze ruim baan zullen geven aan initiatieven om de capaciteit van de zorg op niveau te krijgen: "Privacy moet goede zorg nooit in de weg zitten, zeker nu niet." De AP benadrukt echter dat het van belang blijft dat iedereen zich houdt aan de regels uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Hoe kan ik veilig thuiswerken?

Thuiswerken kan een uitkomst bieden, maar met het oog op privacy en het veilig omgaan met gegevens van uw cliënten, collega's en anderen is het van belang dat u, waar mogelijk, in een beveiligde omgeving werkt. Dit kan bijvoorbeeld de server van uw werkgever of opdrachtgever zijn.

Ook fysieke documenten en usb-sticks kunnen persoonsgegevens bevatten, zoals gegevens van cliënten en collega's. Zorg ervoor dat u hier zorgvuldig mee omgaat en deze niet verliest.

Kan ik gevoelige informatie, waaronder persoonsgegevens, veilig delen via e-mail en opslaan in clouddiensten?

Volgens de AP bieden veel gratis cloud- en e-maildiensten niet altijd het gewenste beveiligingsniveau. Dit kan ervoor zorgen dat gevoelige informatie die via deze diensten wordt opgeslagen en gedeeld toegankelijk wordt voor onbevoegde derden. Het is dus niet verstandig om gevoelige informatie zomaar via deze diensten te delen en op te slaan. Bij het delen en opslaan van bijzondere persoonsgegevens, zoals gegevens omtrent gezondheid, moet u extra voorzichtig zijn.

Ook gratis videobel- en chatdiensten bieden volgens de AP niet altijd het gewenste niveau van beveiliging. Probeer slechts gevoelige informatie te bespreken via deze diensten indien dit niet anders kan.

Mag mijn werkgever mijn productiviteit meten wanneer ik thuiswerk?

Een werkgever mag uw productiviteit niet altijd monitoren wanneer u thuiswerkt. Volgens de AP is dit alleen toegestaan als uw werkgever kan aantonen dat monitoren noodzakelijk is. Het belang van uw werkgever bij het meten van uw productiviteit moet bovendien groter zijn dan uw belang bij het beschermen van uw privacy. Hierbij is het relevant op welke manier uw werkgever uw productiviteit meet. Zo mag een werkgever niet constant monitoren hoe individuele werknemers gebruik maken van (computer)systemen.

Indien uw werkgever u toch monitort, moet voorafgaande toestemming van de Ondernemingsraad zijn verkregen. U moet bovendien voldoende duidelijk worden geïnformeerd over de monitoring. Bijvoorbeeld via een privacy policy.

Mag mijn werkgever mij vragen of ik corona (klachten) heb, wanneer ik mij ziekmeld?

Nee, volgens de AP mag uw werkgever normaal gesproken niet informeren naar de aard en oorzaak van de ziekte van een werknemer. Ook in het geval van (een vermoeden van) het coronavirus, mogen gezondheidsgegevens niet worden verwerkt. Zelfs als een werknemer uit zichzelf de werkgever informatie deelt over zijn of haar gezondheid, mag deze informatie niet worden vastgelegd of gedeeld. Het is een taak van de overheid, en niet die van de werkgever, om in samenwerking met de GGD verdere verspreiding van dit virus tegen te gaan.

De werkgever mag wel naar informatie vragen die noodzakelijk is om te kunnen bepalen hoe het verder moet met de werkzaamheden van de werknemer en informatie die nodig om te beoordelen of het loon doorbetaald moet worden.

Mag mijn werkgever mij naar huis sturen wanneer zij denkt dat ik ziek ben?

Volgens de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is het normaal gesproken aan de werkgever om te beoordelen of een werknemer ziek is. Alleen de bedrijfsarts mag de gezondheid van een werknemer onderzoeken en beoordelen of een werknemer ziek is of niet. Aanvankelijk gaf de AP aan dat u – gezien de uitzonderlijke omstandigheden waarin we verkeren – naar huis mag worden gestuurd indien u verkoudheids- of griepverschijnselen vertoont. Inmiddels zijn ze hierop teruggekomen en geven ze aan dat deze situatie losstaat van de bescherming van persoonsgegevens. Of dit is toegestaan, hangt volgens de AP af van wat wel en niet mag in arbeidsverhoudingen.

Mag mijn werkgever mijn temperatuur opnemen om te bepalen of ik aan het werk kan?

Het kan voorkomen dat uw werkgever uw temperatuur wil meten, bijvoorbeeld om u veilig toegang tot de werkvloer te kunnen verschaffen. Waar de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) eerder nog aangaf dat het meten van temperatuur van werknemers in geen enkel geval is toegestaan, heeft de AP de deur naar temperatuur meten inmiddels op een kier gezet.

Zolang uw werkgever slechts uw temperatuur afleest, zonder dit te registreren of op andere wijze (automatisch) door te geven, is er geen sprake van verwerking van persoonsgegevens en is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) niet van toepassing. Op grond hiervan is deze vorm van het meten van uw temperatuur niet in strijd met wetgeving die ziet op het beschermen van uw persoonsgegevens.

Op het moment dat uw temperatuur wordt gemeten en dit wordt geregistreerd, is de AVG wel van toepassing en kan de AP handhaven. Volgens de AP zegt uw lichaamstemperatuur iets over uw gezondheid en worden bij het opmeten van uw lichaamstemperatuur dus gezondheidsgegevens verwerkt. Het verwerken van gevoelige persoonsgegevens – zoals gezondheidsgegevens – is verboden, tenzij uw werkgever zich kan beroepen op een uitzonderingsgrond. Dit zal uw werkgever hoogstwaarschijnlijk niet kunnen.

De AP geeft verder wel nog aan dat – ook wanneer er geen persoonsgegevens worden verwerkt – de inbreuk op iemands privacy (dus niet: bescherming van persoonsgegevens) groot kan zijn, waardoor temperaturen wel degelijk onrechtmatig kan zijn. De AVG biedt in dat geval alleen geen bescherming, waardoor de AP hiertegen niet kan optreden.

Wordt mijn privacy voldoende beschermd wanneer de overheid apps inzet om het coronavirus te bestrijden?

Over deze vraag wordt nog steeds fel gediscussieerd. Onder meer de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en de Tweede Kamer hebben zich kritisch geuit over de inzet van zogeheten corona-apps door de overheid. Minister de Jonge van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft op 7 april jl. aangegeven dat de regering apps wil gebruiken in de strijd tegen het coronavirus.

Via een openbare selectie, heeft het ministerie van VWS uiteindelijk zeven potentiële apps geselecteerd. Deze apps zijn vervolgens aan de AP voorgelegd, om te onderzoeken of de apps voldoen aan de geldende wet- en regelgeving omtrent gegevensbescherming.

De AP heeft geconcludeerd dat het ministerie de kaders voor de apps niet duidelijk genoeg heeft gesteld, waardoor de zeven voorgestelde apps onvoldoende zijn uitgewerkt. Dit heeft tot gevolg gehad dat de AP geen oordeel heeft kunnen geven of de gegevens van gebruikers voldoende zijn beschermd in de apps. De AP heeft zich overigens wel in hoofdlijnen uitgelaten over de inzet van corona-apps door de overheid. In het kort komt dit erop neer dat de noodzakelijkheid van de apps niet is aangetoond; kaders onduidelijk zijn; doelen onscherp zijn geformuleerd; juridische grondslagen onvoldoende zijn onderbouwd; AVG-rechten van burgers onvoldoende zijn gewaarborgd; en het niet helder is welke gegevens minimaal nodig zijn.

Minister de Jonge heeft daarop besloten om de ontwikkeling van de zeven geselecteerde apps niet verder te nemen, maar zelf een app te laten bouwen. Deze – nog te ontwikkelen – app zal onderdeel uitmaken van de door de GGD ingerichte *Taskforce digitale ondersteuning bestrijding COVID-19*, zo blijkt uit de brief van minister de Jonge aan de Tweede Kamer van 6 mei jl. In deze brief gaf de minister tevens aan dat een open source app zal worden gebouwd, op basis van het door Apple en Google gepubliceerde **framework**. Bij het ontwikkelen van de app zullen onder meer de AP en het College voor de Rechten van de Mens bij worden betrokken.

In de tussentijd heeft de Europese privacytoezichthouder – de European Data Protection Board (EDPB) – op 21 april 2020 richtlijnen gegeven over het gebruik van locatiegegevens en traceer-apps ter bestrijding van het corona-virus. Hierin geven zij onder meer aan dat het gebruik van de apps vrijwillig moet zijn en dat het niet gericht moet zijn op het traceren van individuen, maar juist of gebruikers bij elkaar in de buurt komen. Verder geven zij aan dat, waar mogelijk, geanonimiseerde gegevens zouden moeten worden gebruikt. De richtlijnen bevatten concrete handvatten om ervoor te zorgen dat privacywetgeving in acht wordt genomen bij de inzet van corona-apps.

De Algemene Ledenvergadering van verenigingen

Mogelijkheden voor verenigingen om een algemene ledenvergadering te houden ten tijde van corona

Een vereniging houdt normaal gesproken de algemene ledenvergadering (hierna: ALV) binnen 6 maanden na de sluiting van het boekjaar. Vanwege de uitbraak van het coronavirus en de afgevaardigde overheidsmaatregelen is het houden van een fysieke ALV vòòr 30 juni 2020 echter niet gewenst of zelfs onmogelijk. Welke mogelijkheden heeft de vereniging om toch een ALV te houden zonder dat dit de besluitvorming aantast?

Voor de voortgang van de bedrijfsvoering van rechtspersonen is het van belang dat overleg en besluitvorming mogelijk blijft, ook als fysiek samenkomen moeilijk of onmogelijk is. Uitgangspunt van Boek 2 BW is echter nog altijd dat vergaderingen in fysieke vorm moeten plaatsvinden (behoudens de statutaire mogelijkheid waarbij het stemrecht kan worden uitgeoefend door middel van een elektronisch communicatiemiddel op grond van artikel 2:38 lid 6 en 7 BW). Vanwege het besmettingsgevaar is dat nu juist een probleem.

De wetgever heeft hierop ingespeeld. Op 24 april 2020 is de **Tijdelijke wet COVID-19 Justitie en Veiligheid** (hierna: Noodwet) in werking getreden. Daar waar Boek 2 BW geen of te weinig ruimte biedt om praktische problemen ten gevolge van de coronacrisis op te lossen, strekt de Noodwet ertoe om tijdelijk afwijkingen van wettelijke en statutaire bepalingen inzake het houden van fysieke vergaderingen en daarmee verband houdende termijnen toe te staan en eventuele gevolgen daarvan te regelen. Wij zetten de mogelijkheden voor de vereniging voor u op een rijtje. Het is steeds aan het bestuur om te bepalen op welke wijze de ALV exact wordt ingericht.

Vergaderen zonder dat aandeelhouders fysiek aanwezig zijn

Het bestuur van de vereniging kan besluiten om de leden de toegang tot de ALV te ontzeggen (artikel 6 Noodwet). Er moet dan wel zijn voldaan aan de volgende voorwaarden:

- a) De leden moeten de ALV via een elektronisch communicatiemiddel kunnen volgen, bijvoorbeeld via een livestream (via audio of video).
- b) Leden worden uiterlijk 72 uur voor de ALV in de gelegenheid gesteld om schriftelijk of elektronisch vragen te stellen over onderwerpen die op de agenda staan.
- c) De vragen van leden worden uiterlijk tijdens de ALV beantwoord (al dan niet op thematische wijze gebundeld) en de vragen en antwoorden moeten toegankelijk worden gemaakt voor de leden, bijvoorbeeld via de website of een email.
- d) Het bestuur spant zich ervoor in dat ook tijdens de ALV langs elektronische weg of anderszins (bijvoorbeeld via een chatfunctie of app) nadere vragen kunnen worden gesteld, tenzij dit in het licht van de omstandigheden van dat moment in redelijkheid niet van de vereniging kan worden gevergd. De voorzitter van de ALV kan een en ander nader bepalen in het belang van de orde van de vergadering.

Indien niet aan sub c. en sub d. is voldaan, tast dit de rechtsgeldigheid van de in de ALV genomen besluiten niet aan. Indien bijvoorbeeld de verbinding tijdens de ALV hapert, dan heeft dit geen gevolgen voor de rechtsgeldigheid van besluiten die tijdens de ALV zijn genomen.

Het bestuur kan besluiten dat het stemrecht (i) tijdens de vergadering kan worden uitgeoefend door middel van een elektronisch communicatiemiddel, en/of (ii) voorafgaand aan de vergadering kan worden uitgeoefend door middel van een volmacht of steminstructie aan een daartoe door de rechtspersoon aangewezen gevolmachtigde.

Hybride ALV

De Noodwet maakt het mogelijk dat het bestuur kan besluiten tot het houden van een hybride ALV ongeacht of deze regeling is opgenomen in de statuten. Een hybride ALV is een ALV waarbij de leden bevoegd zijn om door middel van een elektronisch communicatiemiddel aan de ALV deel te nemen, daarin het woord te voeren en het stemrecht uit te oefenen. Bij een hybride vergadering hebben de leden echter ook nog steeds de mogelijkheid om de ledenvergadering fysiek bij te wonen. Het bestuur zal in dat geval de leden kunnen verzoeken niet naar de vergadering te komen en gebruik te maken van de mogelijkheid elektronisch te stemmen, of een volmacht af te geven.

Fysieke ALV waarbij leden wordt verzocht een volmacht te gebruiken

Het is ook nog altijd mogelijk om een gewone fysieke ALV te organiseren, waarbij de leden verzocht wordt de ALV dit jaar niet te bezoeken en een volmacht af te geven.

Gezien de omstandigheden zal hier zeker begrip voor zijn bij de leden. Er kan bijvoorbeeld later in het jaar alsnog een bijeenkomst worden georganiseerd waarin discussie tussen leden met het bestuur kan plaatsvinden.

Besluitvorming buiten vergadering

Op grond van artikel 2:40 lid 2 BW kan de algemene vergadering van een vereniging ook buiten vergadering besluiten nemen. Hiertoe is een eenstemmig besluit van alle vergadergerechtigden nodig en het bestuur moet op de hoogte zijn van het voornemen dat de vergadergerechtigden een besluit gaan nemen.

Verlengen van de termijn voor het opmaken van de jaarstukken

De wet bepaalt dat het bestuur van een vereniging in de zin van artikel 2:360 lid 3 BW de jaarstukken binnen 6 maanden na afloop van het boekjaar opmaakt en ter inzage legt voor de leden, behoudens verlenging van deze termijn met ten hoogste 4 maanden door de algemene vergadering op grond van bijzondere omstandigheden (artikel 2:49 BW). De jaarrekening dient vervolgens vastgesteld te worden door de algemene vergadering uiterlijk 1 maand na afloop van de hiervoor bedoelde termijn van 6 maanden (dan wel 10 maanden met verlenging). Dit betekent dat de jaarrekening in principe uiterlijk op 31 juli 2020 zou moeten worden vastgesteld.

De verlenging van de opmaaktermijn door de algemene vergadering zit er nu niet in omdat de ALV niet kan plaatsvinden vanwege de coronacrisis. De Noodwet komt aan deze problematiek tegemoet door te bepalen dat niet langer de algemene vergadering bevoegd is te besluiten tot verlenging van de termijn voor het opmaken van de verslaggeving met vier maanden, maar het bestuur (artikel 7 Noodwet).

Het vanwege corona gerelateerde oorzaken niet tijdig deponeren van de jaarrekening op grond van artikel 2:394 BW, geldt tijdelijk niet als kennelijk onbehoorlijke taakvervulling die leidt tot een wettelijk bewijsvermoeden voor bestuurdersaansprakelijkheid in geval van faillissement (art. 2:138 jo. art. 2:50a BW). Het bestuur dient aan te tonen dat het verzuim van de publicatieplicht te wijten is aan de gevolgen van het corona virus. Het bestuur wordt wel geacht aan de boekhoudplicht van art. 2:10 BW te kunnen voldoen. Daarvoor blijft het bewijsvermoeden onverkort gelden.

De voor rechtspersonen relevante bepalingen van de Noodwet hebben terugwerkende kracht tot en met 16 maart 2020 (behoudens de bepalingen met betrekking tot het bewijsvermoeden). Dit betekent dat ALV's – en de aldaar genomen besluiten – die op of na 16 maart 2020 hebben plaatsgevonden onder het toepassingsbereik van de Noodwet vallen.

Dit document is mede mogelijk gemaakt door:

Ea Visser, Joost Boer, Edsart van Wulfften Palthe, Shanne Verkerk, Diederik de Groot, Tycho Mol en Lisa van der Maden, Jeroen de Boer en Marnix Wallinga, Lianne Baks, Maciek Bednarski, Djoel Kuils, Frederiek Fernhout, Tom Barkhuysen, Soeradj Ramsanjhal, Johan Vrolijk, Marko Jovovic, Pelle van Manen, Marjette den Heijer, Kim Raad, Astrid van der Poel, Sandra Rietveld, Lieke Stroeve, Sandra Putting, Jake Tingen, Frédérique ten Hove en Mitra Goelela.

Met dank aan ingezonden vragen en aan de hand van recente ontwikkelingen wordt dit document regelmatig geüpdatet. Heeft u een vraag die nog niet is opgenomen in deze Q&A, stuur deze dan naar probonocorona@stibbe.com.

Dit document geeft enkele algemene inzichten over verschillende juridische kwesties. Hoewel dit document uiteraard met de nodige zorg is samengesteld, is het niet bedoeld als juridisch advies. U kunt hier dan ook geen rechten aan ontleen en kunnen wij niet instaan voor de toepasselijkheid in uw individuele situatie of voor de volledigheid of juistheid van de hierin opgenomen informatie. Mocht u advies wensen over uw individuele situatie, neemt u dan vooral contact met ons op.

Kennisname en/of gebruik van informatie uit dit document impliceert een aanvaarding van de toepasselijkheid van onze algemene voorwaarden op onze relatie met u, inclusief in het bijzonder de daarin opgenomen beperking van aansprakelijkheid.